

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Příjmy z podnikání a závislé činnosti z pohledu daně z příjmů

Income from Business and Dependent Activity from the Income Tax Perspective

Student: Adéla Vavrošová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání bakalářské práce

Student: **Adéla Vavrošová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Téma: **Příjmy z podnikání a závislé činnosti z pohledu daně z příjmů**
Income from Business and Dependent Activity from the Income Tax Perspective

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické aspekty podnikání
 3. Teoretické aspekty závislé činnosti
 4. Praktická aplikace
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

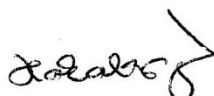
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy od A do Z 2014*. 11. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 578 s. ISBN 978-80-7478-439-2.
PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.
PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a příjmů ze závislé činnosti v roce 2014*. 22. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 344 s. ISBN 978-80-7263-852-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, kromě příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 7. 5. 2015

Adéla Vavrošová

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretické aspekty podnikání.....	7
2.1	Právní úprava.....	7
2.2	Příjmy z podnikatelské činnosti.....	7
2.2.1	Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	8
2.2.2	Příjmy ze živnostenského podnikání	8
2.2.3	Příjmy z jiného podnikání podle zvláštního předpisu.....	9
2.2.4	Podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.....	10
2.2.5	Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv,	10
2.2.6	Příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.....	10
2.2.7	Příjmy z výkonu nezávislého podnikání.....	11
2.3	Výdaje (náklady) z podnikatelské činnosti.....	11
2.4	Možnosti podnikajících fyzických osob	12
2.4.1	Vedení účetnictví	12
2.4.2	Vedení daňové evidence	14
2.4.3	Výdaje procentem z příjmů.....	17
2.4.4	Daň stanovená paušální částkou	18
2.5	Výpočet daňové povinnosti OSVČ.....	19
3	Teoretické aspekty závislé činnosti.....	25
3.1	Právní úprava.....	25
3.2	Příjmy ze závislé činnosti	25
3.3	Pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	27
3.3.1	Pracovní poměr	27
3.3.2	Dohoda o provedení práce	28

3.3.3	Dohoda o pracovní činnosti	29
3.4	Výpočet daňové povinnosti zaměstnanců.....	30
3.5	Švarcsystém	32
4	Praktická aplikace	34
4.1	Srovnání zdanění a odvodů u minimálních příjmů.....	36
4.2	Srovnání zdanění a odvodů u průměrných příjmů.....	38
4.3	Srovnání zdanění a odvodů u nadprůměrných příjmů	40
4.4	Srovnání zdanění a odvodů u nadprůměrných příjmů se solidárním zvýšením daně	42
4.5	Zhodnocení zatížení příjmů a doporučení	44
5	Závěr.....	47
	Seznam použité literatury	49
	Seznam zkratk.....	51
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na příjmy z podnikání a závislé činnosti z pohledu daně z příjmů. Nejen studenti posledních ročníků studia mají na mysli, jakou kariérní cestou se vydají. Změnit svou práci a tím případně i paragraf, podle kterého budou zdaňovat své příjmy, mohou pracující lidé udělat kdykoliv. Tato bakalářská práce může být inspirací při výběru mezi zaměstnáním a podnikáním.

Cílem bakalářské práce je seskupit teoretické aspekty podnikání a závislé činnosti dle aktuálních právních předpisů platných k 1. 1. 2015 a srovnat odvodové zatížení příjmů podnikajících osob a zaměstnanců.

Tato práce vyobrazuje, jaké možnosti, při výkonu pracovní činnosti, mají fyzické osoby. Uvádí základní postupy, výhody a nevýhody podnikatelů, kteří si zvolí vedení podvojného účetnictví, daňové evidence, stanovení výdajů procentem z příjmů nebo daně stanovené paušální částkou. V práci jsou také popsány druhy pracovních smluv zaměstnanců a jejich základní výhody a nevýhody.

Po všeobecném úvodu, jsou v následující kapitole s názvem teoretické aspekty podnikání, vymezeny příjmy, které spadají do příjmů z podnikání a výdaje, které může podnikatel při výkonu své činnosti vynaložit. Nejprve je však vymezena právní úprava, kterou je povinen podnikatel se řídit. V kapitole jsou rozepsány, jaké možnosti mají podnikající fyzické osoby, při stanovení základu daně. V závěrečné části této kapitoly je podrobně popsán výpočet daňové povinnosti, možnosti využití nezdanitelných částek základu daně, slev na dani a placení záloh na daň z příjmů.

Třetí kapitola je nazvána teoretické aspekty závislé činnosti. V této kapitole jsou rozepsány příjmy, které jsou brány, za příjmy ze zaměstnání. Fyzické osoby, mohou být zaměstnávány na základě pracovní smlouvy nebo dohody, konané mimo pracovní poměr. Tyto formy smluv jsou v kapitole popsány a jsou také vysvětleny rozdíly smluv s ohledem na sociální a zdravotní pojištění, které ovlivňuje daňovou povinnost zaměstnance. Postup výpočtu daňové povinnosti se v porovnání s podnikateli od základu daně až na výjimky neliší. Rozdíly jsou ve výpočtu dílčího základu daně, v uplatnění některých slev na dani a v odvodech záloh na daň z příjmů. Pro vytýčení hranice, kdy je brána závislá činnost za zaměstnání a nikoliv za podnikání, je ve třetí kapitole poslední část věnována problému

s tzv. švarcsystémem. Je zde vysvětleno, proč je i přes veškerou hrozbu vysokých sankcí švarcsystém výhodný, ačkoliv je nezákonný.

Po třetí kapitole následuje kapitola s názvem praktická aplikace. Dle postupu popsaného v teoretické části je u smyšlené fyzické osoby vypočten základ daně a daňová povinnost ze stanovených příjmů. Dále jsou vypočteny odvody tohoto poplatníka na zdravotní a sociální pojištění. Tato fyzická osoba se rozhoduje, zda výkon její činnosti bude provozovat na základě živnostenského listu, nebo nastoupí do zaměstnání. Na základě výpočtů bude vybrána ta varianta, která se z pohledu odvodového zatížení, bude pro poplatníka modelového příkladu jevit jako nejvýhodnější.

Při zpracování bakalářské práce jsou využity metody komparace, dedukce a analýzy.

2 Teoretické aspekty podnikání

Podnikáním se rozumí samostatná činnost, kterou osoba vykonává vlastním jménem a na vlastní účet, s úmyslem dosažení zisku.

Dle nového občanského zákoníku § 420 je podnikatel ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Podle § 421 NOZ se za podnikatele považuje také osoba zapsaná v obchodním rejstříku.

2.1 Právní úprava

Osoby samostatně výdělečné činné se při zdaňování svých příjmů řídí zákonem o daních z příjmů č. 568/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Daň z příjmů fyzických osob je vymezena v první části zákona. Není to však jediný zákon, kterým se podnikatel při vykonávání podnikatelské činnosti řídí. V případě, kdy je plátcem daně z přidané hodnoty, vychází ze zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a při tvorbě zákonných rezerv postupuje dle zákona o rezervách č. 593/1992 Sb. Jestliže používá auto ke své podnikatelské činnosti a vozidlo není od silniční daně osvobozeno, bude poplatníkem této daně, která je upravena v zákoně č. 16/1993 Sb., o dani silniční. Podnikatel, který je účetní jednotkou postupuje dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhlášky č. 5000/2002 Sb., a českých účetních standardů. Pokud je OSVČ současně zaměstnavatel, řídí se zákoníkem práce č. 262/2006 Sb. Podnikatel dále vychází ze zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ze zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ze zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, aj.

2.2 Příjmy z podnikatelské činnosti

Příjmy ze samostatné činnosti jsou vymezeny v § 7 zákona o daních z příjmů. Pro správné stanovení základu daně a vypočtení daňové povinnosti je nutné řádně přiřadit příjmy k příslušnému druhu podnikání. Zákon vymezuje tyto příjmy ze samostatné činnosti, pokud nepatří do příjmů ze závislé činnosti uvedených v § 6:

- příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- ze živnostenského podnikání,

- z jiného podnikání podle zvláštního předpisu,
- podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku,
- příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem,
- příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku,
- příjem z výkonu nezávislého podnikání. *(Křemen, 2014)*

Za příjmy podle § 7 zákona se považují příjmy z činností vykonávaných na základě povolení, registrace nebo jiného souhlasu příslušného orgánu. Pokud nemá osoba k dané samostatné činnosti příslušné oprávnění, spadá příjem z této činnosti z hlediska daně z příjmů do § 10, tedy do ostatních příjmů.

Příjmy spolupracujících osob podle § 13 zákona se považují také za příjmy podle § 7.

2.2.1 Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství

Ten, kdo se považuje za zemědělského podnikatele, vymezuje zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Za zemědělského podnikatele se považuje fyzická nebo právnická osoba, která chce provozovat zemědělskou výrobu a naplní znaky živnosti. V případě, že se jedná o fyzickou osobu, musí být plně svéprávná, mít trvalý pobyt na území České republiky a pokud se nejedná o občana České republiky, musí prokázat elementární znalost českého jazyka.

Dle pokynu generálního finančního ředitelství č. D-6, se zemědělskou výrobou včetně hospodaření v lese a na vodních plochách rozumí například rostlinná výroba včetně chmelařství, ovocnářství, vinohradnictví, pěstování zeleniny, okrasných rostlin, dále živočišná výroba zahrnující chov hospodářských a jiných zvířat, chov sportovních a dostihových koní a další.

2.2.2 Příjmy ze živnostenského podnikání

Příjmy ze živnostenského podnikání plynou podnikateli na základě uskutečňování živnosti. Jak vymezuje živnostenský zákon, živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastní jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.

Živnosti jsou ohlašovací a koncesované. Ohlašovací živnosti smějí být provozovány při splnění stanovených podmínek na základě ohlášení a koncesované na základě koncese. Ohlašovací živnosti jsou:

- řemeslné,
- vázané,
- volné.

Toto rozdělení je také důležité z pohledu daní z příjmů tehdy, jestliže se živnostník rozhodne uplatňovat výdaje procentem z příjmů podle § 7 odst. 7 ZDP.

Podle přílohy č. 1 k živnostenskému zákonu je řemeslnou živností například kovářství, hodinářství, pekařství a cukrářství, opravy silničních vozidel, zednictví, oční optika, hostinská činnost, kosmetické služby, pedikúra, holičství, kadeřnictví a další. Vázanou živností podle přílohy č. 2 k zákonu je průvodcovská činnost, provozování cestovní agentury, provozování autoškoly, provozování lyžařských vleků, atd. Koncesovanou živností dle přílohy č. 3 k zákonu je taxislužba, provozování střelnic, provozování pohřební služby, služby soukromých detektivů apod. Dle přílohy č. 4 k zákonu jsou volnou živností například chov domácích a zoologických zvířat a poskytování souvisejících služeb, pěstitelské pálení, zasílatelství, realitní činnost, překladatelská a tlumočnická činnost, výuka jazyků, mimoškolní výchova a vzdělávání a jiné.

2.2.3 Příjmy z jiného podnikání podle zvláštního předpisu

Činnosti, které spadají do jiného podnikání podle zvláštního předpisu, jsou ty, které jsou definovány v § 3 ŽZ. V § 3 odst. 2 zákona jsou vymezeny činnosti fyzických osob, které nejsou živností. U většiny činností vymezených v tomto ustanovení je možné nalézt společné rysy. Především jde o:

- úpravu výkonu jednotlivých povolání ve zvláštním zákoně,
- jsou kladeny vyšší požadavky na kvalifikaci – vysokoškolské vzdělání, absolvovaná praxe, složení profesní zkoušky,
- zápis do seznamu vedeného příslušnou komorou.

Zvláštním zákonem je například zákon o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, zákon o auditorech, zákon o advokacii, zákon o patentových zástupcích, atd.

2.2.4 Podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku

Veřejnou obchodní společnost upravuje § 95 až 117 zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Veřejná obchodní společnost neboli v.o.s. je společnost nejméně dvou společníků, kteří jménem společnosti podnikají a spravují její majetek. Za majetek společnosti ručí společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Komanditní společnost je vymezena v § 118 až 131 zákona o obchodních korporacích. V komanditní společnosti ručí za závazky společnosti neomezeně komplementář. Komanditista ručí omezeně.

Podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku podléhá dani z příjmů fyzických osob podle § 7, protože společníci realizují podnikatelskou aktivitu a ručí za závazky společnosti celým svým majetkem stejně jako podnikající fyzické osoby.

2.2.5 Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv, ...

Příjmem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví a autorských práv jsou podle živnostenského zákona § 3 odst. 1 písm. b) příjmy, které plynou FO z využívání výsledků duševní tvůrčí činnosti, chráněných zvláštními zákony, jejich původci nebo autory. Příkladem jsou patenty na vynálezy, průmyslové vzory, ochranné známky a autorská díla. Dle § 2 odst. 1 autorského zákona je předmětem práva autorského dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.

2.2.6 Příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku

Za obchodní majetek poplatníka, se podle § 4 odst. 4 ZDP rozumí takový majetek, o kterém poplatník účtuje, anebo jej vede v daňové evidenci.

Příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku poplatníka zahrnuje příjmy plynoucí z veškerého nakládání s majetkem vloženým do obchodního majetku poplatníka, včetně příjmů z prodeje cenných papírů. Výjimkou jsou příjmy, které plynou poplatníkovi

z držby finančního majetku, ty spadají do dílčího základu daně § 8 – příjmy z kapitálového majetku.

2.2.7 Příjmy z výkonu nezávislého podnikání

Definice pojmu nezávislého povolání není v daňovém řádu upravena. Při výkonu nezávislého povolání je většinou nutné oprávnění či registrace. Jedná se o oprávnění nebo registraci k výkonu činnosti. Mezi takováto nezávislá povolání patří činnost tlumočnicků, znalců, rozhodců, apod. K výkonu nezávislého povolání například u profesionálních sportovců, artistů a vědců, není potřeba oprávnění. Aby se jednalo o nezávislé povolání, nemůže být uskutečňováno na základě zaměstnaneckého nebo obdobného poměru.

2.3 Výdaje (náklady) z podnikatelské činnosti

Z pohledu daní z příjmů jsou výdaje z podnikatelské činnosti rozděleny na daňově uznatelné a daňově neuznatelné. Daňově uznatelné výdaje jsou vymezeny v § 24 a jsou to výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Tyto výdaje bezprostředně souvisí s příjmy, které OSVČ plynou v souvislosti s její podnikatelskou činností. Takovými výdaji jsou například:

- daňové odpisy hmotného majetku,
- členský příspěvek zaplacený právnické osobě, pokud povinnost členství vyplývá ze zvláštních právních předpisů,
- pojistné na sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem podle zvláštních právních předpisů, pokud byly zaplacený do konce měsíce následujícího po uplynutí zdaňovacího období,
- daň z nemovitých věcí a daň z nabytí nemovitých věcí, pokud byly zaplacený,
- výdaje na pracovní a sociální podmínky, péči o zdraví a zvýšený rozsah doby odpočinku zaměstnanců,
- výdaje na pracovní cesty a další.

Naopak daňově neuznatelnými výdaji jsou ty, které nelze uznat jako výdaje vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jsou definovány v § 25 ZDP. Jsou to zejména:

- výdaje na pořízení hmotného a nehmotného majetku,
- technické zhodnocení,

- daň z příjmů fyzických osob,
- výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary,
- výdaje na osobní spotřebu poplatníka,
- účetní odpisy dlouhodobého majetku, atd.

Dílním základem daně podle § 7 jsou příjmy uvedené v kapitole 2.2, snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Takto vynaložené výdaje, aby byly daňově uznatelné a podnikatel si o ně mohl snížit dosažené příjmy podle § 7, musí být prokazatelné na základě dokladu. U OSVČ, je v některých případech obtížné prokázat, zda jde o výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů nebo o výdaj pro soukromé účely.

2.4 Možnosti podnikajících fyzických osob

OSVČ má z pohledu daní a účetnictví následující možnosti, z čeho vycházejí při stanovení základu daně a daně z příjmů:

- vést účetnictví,
- vést daňovou evidenci,
- uplatnit výdaje procentem z příjmů, nebo
- paušální daň.

Každá z těchto variant má určitá omezení, výhody a nevýhody. Výběrem vhodné metody pro výpočet daně, může být dobře optimalizována daňová povinnost podnikatele. Výběr metody má následky do budoucna. Jestliže se podnikatel rozhodne vést účetnictví, bude jej muset vést 5 zdaňovacích období, jak stanovuje zákon o účetnictví.

2.4.1 Vedení účetnictví

Předmětem účetnictví je účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.

Podnikatel, který je účetní jednotkou se řídí zákonem o účetnictví, vyhláškou č. 500, českými účetními standardy a dalšími zákony. Také musí dodržovat účetní zásady a principy, které vychází ze ZoÚ.

První zásada, která musí být účetní jednotkou zachována, je zásada časové a věcné souvislosti nákladů a výnosů. Aby byla tato zásada dodržena, musí ÚJ účtovat

o skutečnostech, do období, s nímž časově a věcně souvisí, přitom nezáleží na okamžiku zaplacení. Přičemž účtuje o těchto skutečnostech podvojnými zápisy a tím splní princip souvztažnosti a podvojnosti. Zásada účetní jednotky stanovuje, že ÚJ je povinna vést jedno účetnictví za účetní jednotku jako celek. Se zásadou předpokladu doby trvání účetní jednotky souvisí způsob použití účetních metod. Účetní jednotka používá účetní metody způsobem, který vychází z předpokladu, že bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti. Jestliže má ÚJ informace o faktech, které by ji bránily pokračovat ve své činnosti, musí použít účetní metody odpovídajícím způsobem. Účetní jednotka musí vést účetnictví tak, aby zobrazovalo věrný a poctivý obraz situace ÚJ a byla tak dodržena další zásada. Zásada stálosti metod spočívá v tom, že ÚJ nemůže zcela nebo částečně měnit metody mezi jednotlivými účetními obdobími. Výjimkou je změna předmětu činnosti ÚJ nebo zpřesnění věrného zobrazení. Dále pak je ÚJ povinna zjišťovat výsledek hospodaření v pravidelných intervalech. Účetní informace musí být objektivní a průkazné na základě účetních dokladů a průkazných účetních záznamů. Účetní jednotka je povinna dodržet zásadu oceňování v historických cenách, která je definována v § 25 ZoÚ. Poslední zásadou je zásada opatrnosti. Z této zásady vyplývá, že ÚJ musí brát v úvahu veškerá předvídatelná rizika. Pro případ, že nastanou tato rizika, může tvořit rezervy.

Účetní jednotkou dle § 1 zákona o účetnictví jsou fyzické osoby, které:

- jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- jsou podnikateli, pokud jich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku,
- vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- jsou podnikateli a jsou společníky sdruženými ve společnosti, pokud alespoň jeden ze společníků sdružených v této společnosti je účetní jednotkou a
- ostatní FO, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

Účetní jednotky mají povinnost vést účetnictví v plném rozsahu, pokud nesplňují podmínky pro vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Při stanovení rozsahu vedení účetnictví se vychází z § 9 zákona o účetnictví. Ve zjednodušeném rozsahu mohou vést účetnictví mimo jiné, ty účetní jednotky, které jsou fyzickou osobou a nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem.

U účetních jednotek, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, na rozdíl od účetních jednotek, které vedou účetnictví v plném rozsahu:

- mohou být v účtovém rozvrhu uvedeny pouze účtové skupiny a nemusí být použity analytické ani podrozvahové účty,
- může být spojeno účtování v deníku s účtováním v hlavní knize,
- mohou být tvořeny pouze opravné položky a rezervy dle zákona o rezervách,
- jednotlivé složky majetku a závazků se neoceňují reálnou hodnotou,
- účetní závěrka je sestavena ve zjednodušeném rozsahu.

Pro zjištění daně z příjmů fyzických osob z účetnictví je nutné vypočítat výsledek hospodaření. Výsledek hospodaření je rozdílem, o který výnosy převyšují náklady.

Vedení účetnictví u OSVČ má spíše nevýhody. Účetnictví pro podnikatele představuje větší administrativní zátěž, než u jiných způsobů zjišťování základů daně. Dále podnikateli vzniká častěji větší základ daně, než v daňové evidenci. Je to způsobeno tím, že do základu daně zahrnuje výnosy a náklady, nikoliv skutečné příjmy a výdaje. Například poskytnutím zálohy na zásoby se náklady v účetnictví nezvýší, ale v daňové evidenci tato poskytnutá záloha sníží zdanitelné příjmy.

2.4.2 Vedení daňové evidence

Daňovou evidencí je evidence, která slouží pro stanovení základu daně a daně z příjmů. Daňová evidence je zdrojem informací pro podnikatele o jeho vlastní podnikatelské činnosti. V této evidenci jsou zahrnuty údaje o:

- příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně,
- majetku a dlužích.

Z uvedeného vyplývá, že základním principem vedení daňové evidence spočívá v oddělené evidenci příjmů a výdajů od majetku a dluhů.

Daňovou evidenci může vést fyzická osoba, která není účetní jednotkou. Daňovou evidenci mají povinnost vést ty fyzické osoby, které podnikají a neuplatňují výdaje procentem z příjmů a nemají daň stanovenou paušální částkou.

Právním pramenem, ve kterém je daňová evidence vymezena, je zákon o daních z příjmů § 7b. Tento zákon však striktně nedefinuje postupy vedení daňové evidence, proto záleží na podnikateli, jakou formu vedení evidence si sám zvolí. Avšak musí být zaručená

průkaznost a pravdivost evidence na základě příslušných dokladů. Daňová evidence může být vedena ručně nebo za pomoci speciálního softwaru. Podnikatel se může při vedení daňové evidence inspirovat dříve platnou účetní soustavou „Jednoduchého účetnictví“. Ta byla nahrazena s účinností od 1. 1. 2004 právě daňovou evidencí.

Praktickou pomůckou, ve které jsou specifikovány postupy a obecná pravidla, je interní směrnice. Interní směrnice podnikateli zajistí srozumitelnost, přehlednost a průkaznost daňové evidence. V interní směrnici mohou být například obecné údaje o podnikateli, způsob vedení daňové evidence, seznam použitých knih, zkratk, způsob číslování dokladů, způsob odpisování majetku, způsob oceňování majetku, postupy během zdaňovacího období a další.

Pro přehlednou evidenci mohou být využity tyto knihy:

- peněžní deník pro evidenci příjmů a výdajů,
- kniha pohledávek a kniha závazků,
- karty hmotného a nehmotného majetku,
- evidence drobného hmotného a nehmotného majetku,
- kniha zásob,
- kniha cenin,
- a další knihy.

V peněžním deníku podnikatel zaznamenává, zda byl příjem či výdej uskutečněn prostřednictvím hotovosti nebo běžného účtu. Tyto zápisy jsou podloženy obvykle příjmovými a výdajovými pokladními doklady a bankovními výpisy. Následně dané příjmy a výdaje rozčlení na daňové a nedaňové. Příjmem nedaňovým je ten, který není předmětem daně z příjmů nebo je od této daně osvobozen. Může jít o příjem, který podléhá jiné dani, nebo už byl jednou zdaněn. Naopak příjmy daňové jsou ty, které předmětem daně z příjmů jsou. Rozdíl mezi daňovými a nedaňovými výdaji byl již uveden v podkapitole 2.3 Výdaje (náklady) z podnikatelské činnosti. O použití dalšího členění rozhodne sám podnikatel, na základě vlastních potřeb. Zápisy se v peněžním deníku provádí chronologicky podle jednotlivých dokladů. V Příloze č. 1 je ukázka, jedné z možných podob peněžního deníku. Poslední řádek peněžního deníku, je řádek součtový. Pomocí součtového řádku je snadno zjištělná výše daňových příjmů a výdajů, která je stěžejní informací pro vypočtení základu daně.

Na konci zdaňovacího období, jenž je kalendářní rok¹, musí být daňové příjmy a výdaje upraveny o tzv. „uzávěrkovou úpravu příjmů a výdajů“. Výsledkem uzávěrkové úpravy příjmů a výdajů je zjištění dílčího základu daně podle § 7.

Daňové výdaje se zvyšují o:

- zřizovací výdaje dle soupisu, jenž souvisí se založením firmy, pokud již nebyly do výdajů daňových zahrnuty,
- nepeněžité vklady podnikatele, kterým jsou například zásoby, drobný majetek, nehmotný majetek,
- daňové odpisy hmotného majetku,
- tvorba zákonných rezerv dle zvláštního právního předpisu²,
- časové rozlišení splátek finančního leasingu hmotného majetku,
- zápočet závazků,
- a další.

Příjmy daňové se navyšují o:

- aktivaci hmotného majetku, který byl vyroben ve vlastní režii,
- rozpuštění zákonných rezerv dle zákona o rezervách,
- zrušení zákonné rezervy z důvodu nevyčerpání nebo neprovedení úkonu, na který byla tvořena,
- zápočet pohledávek,
- a jiné příjmy. (*Hakalová, 2008*)

Zdrojem informací, k provedení uzávěrkové úpravy jsou pomocné knihy. Daňové odpisy jsou vedeny na kartách hmotného majetku, karty zákonných rezerv jsou podkladem k tvorbě zákonných rezerv, na kartách časového rozlišení výdajů se evidují výdaje, týkající se finančního leasingu a kniha pohledávek a závazků slouží k ověření smlouvy o vzájemném zápočtu.

Hlavní výhodou daňové evidence je nižší administrativní náročnost, protože, jak už bylo uvedeno, záleží na podnikateli, jaký způsob evidence si zvolí. Další výhodou je, že OSVČ může uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, což by nemohl, kdyby uplatňoval výdaje procentem z příjmů.

¹Vede-li podnikatel daňovou evidenci, jeho zdaňovacím obdobím je kalendářní rok. Jestliže vede účetnictví má na výběr hospodářský nebo kalendářní rok.

² Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

2.4.3 Výdaje procentem z příjmů

Výdaje procentem z příjmů, jak už název vypovídá, jsou výdaje, které jsou výsledkem součinu příjmů a zákonem stanovené procentní sazby. Výdaje uplatněné procentem z příjmů neboli tzv. paušální výdaje, jsou velmi oblíbeným způsobem pro stanovení výdajů. Hlavním důvodem je nastavení vysokých paušálních sazeb, díky kterým vznikne OSVČ často nižší daňová povinnost, než při uplatnění skutečných výdajů. Dalším plusem je nízká administrativní náročnost a zřetelnost. V důsledku jednoduchosti často zvládnou vést daňovou agendu samy OSVČ. Snížení administrativní náročnosti spočívá v odpadnutí povinnosti vést evidenci výdajů. Pokud se tedy poplatník rozhodne uplatňovat paušální výdaje, má povinnost vést pouze evidenci příjmů v časovém sledu, evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s činností, ze které plyne příjem ze samostatné činnosti a dále evidenci majetku, který používá k podnikání a který lze odepisovat. Pokud bude plátcem DPH, musí vést evidenci DPH podle zákona o dani z přidané hodnoty. V souvislosti s využitím této metody uplatňování výdajů, podnikateli odpadne povinnost prokazování na jaký účel, byl výdaj vynaložen, tedy zda jde o výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů, nebo o výdaj na soukromé účely.

Dle § 7 odst. 7 zákona o daních z příjmů může poplatník uplatnit výdaje ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z živnostenského podnikání řemeslného; nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 1 600 000 Kč,
- 60 % z příjmů ze živnostenského podnikání; nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 1 200 000 Kč,
- 30 % z příjmů z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku; nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 600 000 Kč,
- 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti, s výjimkou podílu společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku a příjmu autora za příspěvek do novin apod., který je samostatným základem daně pro daň vybíranou srážkou podle zvláštní sazby daně a úhrn těchto příjmů od téhož plátce daně nepřesáhne v kalendářním měsíci 10 000 Kč; nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 800 000 Kč.

V rámci jednoho dílčího základu daně nelze kombinovat paušální výdaje se skutečnými výdaji. Pokud se tedy podnikatel rozhodne například u zemědělské činnosti uplatnit paušální výdaje ve výši 80 %, musí uplatnit paušální výdaj i u ostatních činnostech

zdaňovaných dle § 7. V rámci dílčích základů daně kombinace paušálních výdajů se skutečnými je možná. Pokud chce podnikatel v rámci dílčího základu daně podle § 7 uplatnit skutečné výdaje, zákon mu umožňuje, aby uplatnil paušální výdaje v dílčím základu daně podle § 9.

Aktuální změnou od roku 2015 jsou „stropy“ jednotlivých paušálních sazeb. První omezení byly zavedeny v roce 2013, avšak pouze u 40 % a 30 % sazby. Ostatní sazby nebyly omezeny. Toto omezení zapříčiní nevýhodnost uplatnění paušálních výdajů u OSVČ, jejichž příjmy budou vyšší než dva milióny korun. V takovém případě, by měl podnikatel přejít na daňovou evidenci nebo vést dobrovolně účetnictví.

Další nevýhodu při uplatnění výdajů procentem z příjmů přinesla změna v roce 2013. Spočívá v omezení uplatnění daňových slev. Uplatní-li poplatník u dílčího základu daně podle § 7 a § 9 výdaje procentem z příjmů a součet dílčích základů, u kterých byly výdaje tímto způsobem uplatněny, je vyšší než 50 % celkového základu daně, nemůže snížit daň o slevu na manželku a uplatnit daňové zvýhodnění. Toto zákonné ustanovení, které vyplývá z § 35ca ZDP značně znevýhodňuje OSVČ, jejich manželka případně manžel je na rodičovské dovolené. V takovém případě nemůže daňové zvýhodnění uplatit druhý z manželů, pokud nemá jiné příjmy.

2.4.4 Daň stanovená paušální částkou

Další možností pro zjištění daňové povinnosti, kterou má podnikatel, jako fyzická osoba je daň stanovená paušální částkou. Tento způsob stanovení daně může využít poplatník, kterému plynou příjmy podle § 7 odst. 1 písm. a) až c) tj. ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnostenského podnikání, z jiného podnikání podle zvláštního předpisu a § 8 odst. 1 písm. g) – úroky z vkladů na účtu, který je určen k podnikání.

Musí však splnit následující podmínky, které vyplývají z § 7a ZDP:

- provozuje podnikatelskou činnost bez zaměstnanců,
- provozuje podnikatelskou činnost bez spolupracujících osob s výjimkou druhého z manželů,
- jeho roční výše příjmů v bezprostředně předcházejících třech zdaňovacích obdobích nepřesáhla 5 000 000 Kč,
- není společníkem společnosti.

Pokud splňuje dané podmínky, může správce daně stanovit na žádost poplatníka podanou nejpozději do 31. ledna běžného zdaňovacího období daň paušální částkou. V žádosti poplatník uvede předpokládané příjmy, předpokládané výdaje k těmto příjmům a další skutečnosti, které jsou důležité pro stanovení daně paušální částkou. Správce daně může daň paušální částkou stanovit i na více zdaňovacích obdobích, nejdéle však na 3. Daň je splatná nejpozději do 15. prosince běžného zdaňovacího období. Paušální daň je dána rozdílem mezi předpokládanými příjmy a výdaji, snižena o nezdanitelné části základu daně podle § 15, vynásobenou sazbou daně podle § 16. Vypočtená daň je snížena o slevu na dani podle § 35ba případně o daňové zvýhodnění podle § 35c.

Nevýhodou paušální daně je, že se nepředpokládá nárok na daňový bonus a nepřipouští se daňová ztráta podle § 34, jako odčitatelná položka od základu daně, jelikož minimální výše daně stanovené paušální částkou činí 600 Kč za zdaňovací období.

Výhodou je vedení zjednodušené evidence, jako u poplatníka, který využívá paušální výdaje. Další výhodou je, že poplatník, který má takto stanovenou daň, nemá povinnost podat daňové přiznání. Avšak pokud dosáhne ve zdaňovacím období i jiných příjmů než u kterých má daň stanovenou paušální částkou, ve výši 15 000 Kč a více, podá řádné daňové přiznání. U příjmů dle § 7 odst. 1 písm. a) až c) a § 8 odst. 1 písm. g) vychází z předpokládaných příjmů, u ostatních příjmů uvede skutečné příjmy. Podáním přiznání se rozhodnutí o stanovené dani ruší.

2.5 Výpočet daňové povinnosti OSVČ

Pro zjištění základu daně se vychází u účetních jednotek z výsledku hospodaření, u poplatníků, kteří nejsou účetní jednotkou z rozdílu mezi příjmy a výdaji. Výsledek hospodaření a rozdíl mezi příjmy a výdaji je nutné upravit v souladu s § 23 ZDP. V tomto paragrafu jsou vymezené položky, o které musí poplatník zvýšit, nebo naopak snížit výsledek hospodaření či rozdíl mezi příjmy a výdaji.

Musí jej například zvýšit o:

- částky, které nelze podle ZDP zahrnout do nákladů, tedy o daňově neuznatelné náklady,
- částky, pojistného na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnanec a zaměstnavatel toto pojistné

srazil zaměstnancům, ale neodvedl do konce měsíce následujícího po uplynutí zdaňovacího období,

- částku zrušené rezervy tvořené dle zákona o rezervách.

Výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji snižuje o položky:

- částky sociálního a zdravotního pojištění, o které musel zaměstnavatel v předchozím zdaňovacím období zvýšit VH nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji v důsledku jeho sražení, ale neodvedení, pokud dojde k jejich odvedení,
- částky, o které byly nesprávně zvýšeny příjmy,
- částky, které nebyly zahrnuty do nákladů, ale bylo možné je podle ZDP do nákladů zahrnout,
- a další.

Základ daně, který poplatníkovi vyšel v závislosti na použitém způsobu evidence příjmů a výdajů nebo výnosů a nákladů, upraví o položky odčitatelné od základu daně podle § 34 a nezdanitelné části základu daně podle § 15 ZDP.

Dle § 34 odst. 1 lze od základu daně odečíst daňovou ztrátu, která podnikateli vznikla za bezprostředně předcházejících 5 zdaňovacích období. Tuto ztrátu je možné odečíst do výše součtu kladného dílčího základu daně § 7 až § 10. O daňovou ztrátu nelze snížit příjmy, které spadají do DZD § 6. Aby mohla být ztráta uplatněna jako odčitatelná položka, musejí být splněny tři následující podmínky: vznik daňové ztráty, její vyměření a uplatnění daňové ztráty jako odčitatelná položka ve stanoveném období, v řádném či dodatečném daňovém přiznání. Je na rozhodnutí poplatníka, kterému daňová ztráta vznikla, v jaké výši a v jakém zdaňovacím období bude daňová ztráta uplatněna, jako odčitatelná položka.

Fyzické osoby mohou základ daně snížit o nezdanitelné části základu daně podle § 15. Jednou z nezdanitelných částí základu daně je hodnota bezúplatného plnění poskytnutým vybraným zařízením za účelem vymezeným v tomto paragrafu. Tímto účelem může být například kultura, školství, humanitární a charitativní účely, atd. Nárok na odečet má poplatník, pokud hodnota bezúplatných plnění přesáhne za zdaňovací období 2 % ze základu daně anebo činí minimálně 1 000 Kč. Nejvýše lze v úhrnu odečíst 15 % ze základu daně. Za bezúplatné plnění se považuje i odběr krve a orgánů od žijícího dárce na zdravotnické účely, za který nebyla poskytnuta finanční úhrada. Částka, kterou si poplatník může odečíst je ve výši 2 000 Kč za každý odběr krve a 20 000 Kč za odběr orgánu.

Další nezdanitelnou položkou je částka, rovnající se úrokům zaplacených ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru³. Podmínkou je použití těchto prostředků na financování bytových potřeb.⁴ V případě, kdy je účastníků smlouvy o úvěru na financování bytové potřeby více zletilých osob, uplatní odpočet buď jedna z nich, nebo každá z nich rovným dílem.⁵ Jestliže jde o předmět bytové potřeby odst. 3 písm. a) až c) a e) ZDP, může být základ daně snížen ve zdaňovacím období, ve kterém poplatník předmět bytové potřeby po celé zdaňovací období užíval k vlastnímu trvalému bydlišti nebo k trvalému bydlení druhého z manželů, potomků, rodičů nebo prarodičů obou manželů a předmět bytové potřeby vlastnil. Podmínka vlastnictví předmětu bytové potřeby neplatí pro předmět v nájmu.

Poplatník si může od základu daně odečíst příspěvek na penzijní pojištění, které splňuje podmínky § 15 odst. 5 a) až c). Částku, kterou může takto odečíst, je rovna sumě příspěvků zaplacených poplatníkem za zdaňovací období sníženou o 12 000 Kč, maximálně však ve výši 12 000 Kč.

Pokud si poplatník hradí soukromé životní pojištění, které naplňuje podmínky uvedené v § 15 odst. 6, může si za zdaňovací období odečíst nejvýše 12 000 Kč od základu daně.

Dojde-li u dvou předchozích nezdanitelných položek k zániku pojistné smlouvy před uplynutím stanovené lhůty nebo jiným skutečností stanoveným v zákoně, nárok na nezdanitelnou část základu daně zaniká a poplatník musí ve zdaňovacím období, ve kterém k těmto skutečnostem došlo zahrnout částky, o které byl poplatníkovi v uplynulých 10 letech snížen základ daně z důvodu placeného pojistného, zdanit podle § 10 ZDP.

Pokud si podnikatel s příjmy podle § 7 nezahrnul jako výdaj podle § 24 úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, může si od základu daně odečíst za zdaňovací období částku hrazenou za tyto zkoušky, nejvýše však 10 000 Kč. Výjimkou je poplatník se zdravotním postižením, který může odečíst až 13 000 Kč, a poplatník s těžším zdravotním postižením až 15 000 Kč.

³Tyto úvěry musí být poskytnuty pouze subjekty, které uvádí zákon o daních z příjmů. Jsou jím stavební spořitelny, banky a zahraniční banky.

⁴ Bytovými potřebami se podle ZDP rozumí mimo jiné výstavba bytového domu, rodinného domu, jednotky, koupě pozemku, v případě, že bude zahájena stavba bytové potřeby do 4 let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy, koupě bytového domu, rodinného domu, rozestavěné stavby bytového domu nebo rodinného domu a další viz § 15 odst. 3 písm. a) až h).

⁵ Tento odpočet nemůže využít poplatník u bytové výstavby, údržby ani změny stavby bytového domu nebo jednotky, jestliže je prováděná v rámci činnosti, ze které mu plyne příjem ze samostatné činnosti nebo z nájmu.

Daň je součinem základu daně sníženého o § 34 a 15, zaokrouhleného na celé stokoruny dolů a sazby daně ve výši 15 % podle § 16 ZDP. Takto vypočtená daň se zvýší o solidární zvýšení daně podle § 16a o 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů DZD § 6 a DZD § 7⁶ a 48násobkem průměrné mzdy stanovenou podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

Tato daň ještě není výslednou daňovou povinností. Podnikateli umožňuje zákon uplatnit slevy na dani dle § 35 až § 35c. V důsledku těchto slev dochází ke snížení vlastní daňové povinnosti a daňové optimalizaci. Podnikatelům se daň snižuje o 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením a o 60 000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením. Není-li průměrem ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců celé číslo, snižuje se daň o poměrnou část těchto částek. Roční přepočtený počet zaměstnanců je podílem počtu hodin, který zaměstnancům se zdravotním postižením nebo s těžším zdravotním postižením vyplývá z rozvržení pracovní doby a celkového ročního fondu pracovní doby připadajícího na jednoho zaměstnance pracujícího plnou pracovní dobu dle § 192 až 194 zákoníku práce.

Paragraf 35a umožňuje poplatníkovi daně z příjmů fyzických osob, kterému byl poskytnut příslib investiční pobídky podle § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, který pro poskytnutí příslibu zahájil podnikání, pokud splnil všeobecné podmínky dle obchodního zákoníku a ZDP, uplatnit slevu na dani ve výši daně vypočteného podle § 16 z DZD § 7. Slevu na dani lze uplatňovat 10 zdaňovacích období, po sobě bezprostředně následujících.

Další slevy, které poplatníci daně z příjmů fyzických osob mohou uplatnit, jsou vymezeny v § 35ba.

Tyto slevy lze odečítat do výše vypočtené daně:

- základní sleva na poplatníka ve výši 24 840 Kč na poplatníka,
- sleva na manžela ve výši 24 840 Kč, pokud spolu žijí ve společně hospodařící domácnosti a pokud nemá vlastní příjem⁷, který za zdaňovací období přesahuje 68 000 Kč,
- sleva na manžela ve výši 49 680 Kč, pokud splňuje podmínky uvedené v druhém bodu a je držitelem průkazu ZTP/P,

⁶ Pokud DZD § 7 bude ztrátový, lze o tuto ztrátu snížit příjmy zahrnované do DZD § 6.

⁷ Do vlastního příjmu manžela se nezahrnují dávky státní sociální podpory, dávky péstounské péče s výjimkou odměny péstouna, dávky osobám se zdravotním postižením, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, státní příspěvky na doplňkové penzijní spoření, atd. viz § 35ba odst. 1 písm. b)

- základní sleva na invaliditu ve výši 2 520 Kč, za podmínky pobírání invalidního důchodu pro invaliditu prvního či druhého stupně, nebo při zániku nároku na invalidní důchod v důsledku vzniku nároku na důchod starobní,
- rozšířenou slevu na invaliditu ve výši 5 040 Kč, za podmínky pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, nebo při zániku nároku na invalidní důchod v důsledku vzniku nároku na důchod starobní,
- slevu na držitele průkazu ZTP/P ve výši 16 140 Kč,
- sleva na studenta ve výši 4 020 Kč, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem do dovršení 26 let, anebo do 28 let při prezenční formě doktorského studia,
- sleva na umístění dítěte.

Slevy podle § 35ba se při splnění podmínek sčítají, výjimku tvoří základní sleva na invaliditu a rozšířená sleva na invaliditu, tyto slevy se vzájemně vylučují.

V novém ustanovení § 35bb jsou vymezeny podmínky uplatnění slevy na umístění dítěte. Tuto slevu mohli poplatníci, kteří žijí s vyživovaným dítětem ve společně hospodařící domácnosti uplatnit již za rok 2014. Výše slevy za umístění dítěte odpovídá výši výdajů, které poplatník prokazatelně zaplatil za zdaňovací období za umístění vyživovaného dítěte v zařízení, které pečuje o děti předškolního věku. Slevu může uplatnit poplatník, jen pokud výdaje neuplatnil jako výdaj podle § 24. Výše slevy na jedno vyživované dítě je omezena výši minimální mzdy. Od 1. 1. 2015 se vládním nařízením zvýšila měsíční minimální mzda z 8 500 Kč, která byla platná pro rok 2014 na 9 200 Kč.

Slevu na dítě neboli daňové zvýhodnění má nárok uplatnit poplatník na vyživované dítě, které s ním žije ve společně hospodařící domácnosti.⁸ Výše daňového zvýhodnění dle § 35c je uvedena v následující tabulce.

⁸Poplatník může daňové zvýhodnění uplatnit na vyživované dítě, které je nezletilým dítětem, nebo zletilým dítětem až do dovršení 26 let, pokud nepobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a soustavně se připravuje na budoucí povolání, nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání z důvodu nemoci či úrazu nebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Tab. 2.1 Výše daňového zvýhodnění k 1. 1. 2015

	Jedno dítě	Druhé dítě	Třetí a každé další dítě
Výše daňového zvýhodnění	13 404 Kč	15 804 Kč	17 004 Kč
Výše daňového zvýhodnění, je-li dítě držitel průkazu ZTP/P	26 808 Kč	31 608 Kč	34 008 Kč

Zdroj: vlastní zpracování za použití zdrojů ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Navyšování daňového zvýhodnění podle počtu dětí je novinkou roku 2015. V případě, že si chtějí daňové zvýhodnění na děti poplatníci v rámci jedné společně hospodařící domácnosti rozdělit, dohodnou se, který z poplatníků bude uplatňovat daňové zvýhodnění na první, druhé, třetí a každé další dítě.

Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani⁹, daňového bonusu¹⁰ nebo slevy na dani a daňového bonusu. Minimální výše daňového bonusu činí 100 Kč a maximální výše 60 300 Kč za rok. Daňový bonus může poplatník uplatnit, pokud jeho příjmy podle § 6 až § 9 činí za zdaňovací období minimálně šestinásobek minimální mzdy.

Po uplatnění všech slev na dani a daňových zvýhodnění vychází podnikateli, kterému zákon neukládá povinnost platit zálohy na daň z příjmů, konečná daňová povinnost nebo daňový bonus. Dle § 38a nemá povinnost platit zálohy poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost nepřesáhla 30 000 Kč. Poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost přesáhla 30 000 Kč, ale nepřesáhla 150 000 Kč, platí zálohy na daň ve výši 40 % poslední známé daňové povinnosti ve dvou zálohách v termínech dle ZDP. Poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost přesáhla 150 000 Kč, platí zálohy na daň ve výši 25 % poslední známé daňové povinnosti, které jsou splatné ve čtyřech zálohách v termínech stanovených zákonem. U OSVČ, které platili zálohy, vzniká z rozdílu mezi vypočtenou daňovou povinností a zaplacenými zálohy doplatek nebo přeplatek na dani.

⁹ Uplatní-li poplatník daňové zvýhodnění formou slevy na dani, uplatní se daňové zvýhodnění do výše daňové povinnosti.

¹⁰ Daňový bonus vznikne poplatníkovi v případě, jestliže je daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost.

3 Teoretické aspekty závislé činnosti

Zákon o daních z příjmů označuje všechny poplatníky, kterým plynou příjmy ze závislé činnosti jako zaměstnance. Za zaměstnance se považuje poplatník i tehdy, pokud nejde o příjmy z pracovněprávních vztahů. Zaměstnavatelem je pak fyzická nebo právnická osoba, u které vykonávají zaměstnanci práci dle jeho příkazů.

3.1 Právní úprava

Také poplatníci, kterým plynou příjmy ze závislé činnosti, vycházejí ze zákona o daních z příjmů. Dalším důležitým zákonem je zákoník práce, který upravuje vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci a jejich práva a povinnosti.

3.2 Příjmy ze závislé činnosti

Příjmem ze závislé činnosti je dle § 6 zákona o daních z příjmů:

- příjem ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce,
- plnění v podobě funkčního požitku,
- příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s ručeným omezeným a komanditisty komanditní společnosti,
- odměny člena orgánu právnické osob a odměny likvidátora.

Příjmy ze služebního poměru se rozumí například příjmy policistů, vojáků, atd. Členským příjmem je např. příjem člena družstva, apod. Do příjmů ze závislé činnosti tedy spadají nejen příjmy z pracovněprávního vztahu, nýbrž i příjmy z činností, které mají obdobný charakter, ačkoliv nejsou naplněny veškeré znaky závislosti. Příkladem jsou příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s ručeným omezeným a komanditisty komanditní společnosti, které se vzdalují od jedné z podmínek závislé činnosti, a to, že práce musí být vykonávána dle příkazů plátce.

Plněním ve formě funkčního požitku se rozumí odměny za výkon funkce poplatníka, který byl jmenován nebo zvolen jako představitel státního orgánu, odborové organizace, jiných orgánů a institucí, atd. viz § 6 odst. 10 ZDP.

Odměnou člena orgánu právnické osoby je například odměna členů představenstva a dozorčí rady akciové společnosti.

Je nutné zmínit, že příjem, který poplatníkovi plyne ze závislé činnosti, může mít i nepeněžní formu. Za takovýto příjem je považován rozdíl mezi částkou zaplacenou zaměstnancem zaměstnavateli za poskytnuté plnění, pokud je tato cena nižší, než je cena určená podle zákona upravujícího oceňování majetku nebo cena, za kterou je plnění poskytnuto jiným osobám. Nepeněžním plněním je také bezplatné poskytnutí motorového vozidla zaměstnavatelem zaměstnanci pro služební i soukromé účely. Výše nepeněžního plnění je stanovena dle § 6 odst. 6, ve výši 1 % ze vstupní ceny vozidla, za každý započatý měsíc využívání vozidla. Minimální částka je stanovena ve výši 1000 Kč za kalendářní měsíc.

Při zdanění příjmů je u všech poplatníků nutné zohlednit, zdali jsou příjmy předmětem daně, nejsou předmětem daně, anebo jsou od daně osvobozené. Příjmy, které nejsou předmětem daně, jsou vymezeny v § 3 odst. 4 zákona a dále v § 6 odst. 7. Příjmy v § 6 odst. 7 souvisí se závislou činností, proto jsou vymezeny v tomto paragrafu. Příjmy od daně osvobozené jsou definovány v § 4 a příjmy, které jsou od daně osvobozené a souvisí se závislou činností, jsou vymezeny v § 6 odst. 9. Mezi příjmy, které plynou zaměstnanci a nejsou předmětem daně, patří:

- náhrady cestovného, které souvisí se závislou činností,
- hodnota osobních pracovních prostředků, včetně nákladů na jejich udržování, hodnota poskytnutých pracovních oděvů, atd.,
- přijaté zálohy na úhradu výdajů za zaměstnavatele,
- náhrady za opotřebení vlastního náradí, apod.,
- jiná povinná plnění, která musí být zaměstnavatelem poskytnuta, aby byly dodrženy pracovní podmínky pro výkon práce.

Od daně jsou osvobozena tato plnění poskytnutá zaměstnanci zaměstnavatelem:

- nepeněžní plnění na odborný rozvoj zaměstnance, který souvisí s činností zaměstnavatele,
- hodnota stravování poskytnutá ve formě závodního stravování,
- hodnota nealkoholických nápojů poskytnutá zaměstnanci ke spotřebě na pracovišti,
- nepeněžní plnění poskytnuté zaměstnanci nebo rodinnému příslušníkovi na použití rekreačních, zdravotních či vzdělávacích zařízení, na použití mateřské

školy, knihovny zaměstnavatele, apod.; plnění v podobě rekreace je osvobozeno do výše 20 000 Kč za zdaňovací období,

- bezplatné nebo zvýhodněné jízdné poskytnuté zaměstnancům a rodinným příslušníkům zaměstnavatelem, který provozuje veřejnou dopravu,
- hodnota přechodného ubytování, jestliže obec přechodného ubytování není shodná s obcí, kde má zaměstnanec bydliště, nejvýš do 3 500 Kč měsíčně,
- platba v maximální výši 30 000 Kč za rok, jako příspěvek na penzijní připojištění zaměstnance za podmínek v § 6 odst. 9 písm. p),
- a jiná osvobozená plnění.

Ve všech případech bude plnění osvobozeno, jen pokud se jedná o nepeněžní plnění, tudíž že plnění bude uhrazeno zaměstnavatelem a nepůjde o přímou platbu zaměstnanci.

3.3 Pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Dle zákoníku práce § 3, může být závislá práce vykonávána pouze v základním pracovním vztahu. Základními pracovními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Proto může být závislá činnost vykonávaná zaměstnancem pouze na základě:

- pracovního poměru,
- dohody o provedení práce, nebo
- dohody o pracovní činnosti.

Tyto pracovní formy se posuzují rozdílně nejen z hlediska úpravy práv a povinností zaměstnance a zaměstnavatele, ale také z pohledu odvodů zdravotního a sociálního pojištění, které ovlivňuje dílčí základ daně § 6.

3.3.1 Pracovní poměr

Pracovní poměr je upraven v druhé části zákoníku práce § 30 až 73. Z rozsáhlé právní úpravy pracovního poměru, vyplývá, že pracovní poměr na základě pracovní smlouvy je založen na formálnějším smluvním vztahu, nežli je to u dohod konaných mimo pracovní poměr.

Příjmy, které plynou zaměstnanci z pracovního poměru, se zdaňují dle postupu uvedeného níže, v kapitole 3.4. Odvody na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku

zaměstnanosti srazí zaměstnanec z jeho hrubé mzdy zaměstnavatel ve výši 6,5 % a pojistné na veřejné zdravotní pojištění ve výši 4,5 % z hrubé mzdy.

Výhodou pracovního poměru oproti dohodám je větší právní ochrana zaměstnance. Ačkoliv jak bude uvedeno, u dohod konaných mimo pracovní poměr jsou za určitých podmínek odvody na pojistném u zaměstnance i zaměstnavatele nulové, zatím co v pracovním poměru nikoliv.

3.3.2 Dohoda o provedení práce

Dohoda o provedení práce je vymezena v § 75 a 77 zákoníku práce. Tato dohoda je omezena pracovní dobou 300 hodin, která nesmí být překročena u jednoho zaměstnavatele za kalendářní rok. V případě, že má zaměstnanec uzavřených více dohod o provedení práce u jednoho zaměstnavatele, tak se odpracované doby sčítají.

Příjmy z dohody o provedení práce se do vyměřovacího základu pro sociální a zdravotní pojištění zahrnují při překročení stanovené výše. V následující tabulce je srovnán příjem do stanovené výše a příjem překračující stanovenou výši a vliv těchto příjmů na odvody sociálního a zdravotního pojištění a zálohy na daň.

Tab. 3.1 Komparace odvodů u příjmů z dohody o provedení práce

	Měsíční příjem ≤ 10 000 Kč	Měsíční příjem ≥ 10 001 Kč
Sociální a zdravotní pojištění - zaměstnanec (11 %)	Neodvádí se	Odvádí se
Sociální a zdravotní pojištění - zaměstnavatel (34%)	Neodvádí se	Odvádí se
Základ daně	HM	HM + 34 %
Záloha na daň	HM * 15 %	(HM + 34 %) * 15 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky, pokud příjem plynoucí zaměstnanci z dohody o provedení práce překročí za jeden měsíc částku 10 000 Kč, bude z tohoto příjmu odvádět sociální a zdravotní pojištění jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec. Základem daně pro výpočet zálohy na daň bude ve výši odměny z dohody, navýšené o povinné pojistné. V opačném případě, kdy odměna z dohody bude do 10 000 Kč včetně, tato odměna nebude součástí vyměřovacího základu pro pojistné a základ daně bude pouze ve výši 10 000 Kč bez povinného pojistného.

3.3.3 Dohoda o pracovní činnosti

U dohody o pracovní činnosti se vychází z § 76 a 77 zákoníku práce. Dohoda o pracovní činnosti je omezena týdenní pracovní dobou, která nesmí překročit v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby. Rozsah pracovní doby tedy nesmí průměrně překročit 20 hodin týdně. Dodržení této pracovní doby se posuzuje za celé období, na které byla dohoda o pracovní činnosti uzavřena, nejdéle však za období 52 týdnů.

Právní úprava pro práci vykonávanou v pracovním poměru se vztahuje v některých případech i na práci konanou na základě dohod, pokud zákon nestanoví jinak. Výjimku tvoří například § 77 odst. 2, 3. Tento paragraf například stanovuje, že právo zaměstnance činného na základě dohody o pracovní činnosti na dovolenou je možné sjednat ve smlouvě nebo stanovit vnitřním předpisem.

U příjmů z dohody o pracovní činnosti se z pohledu sociálního a zdravotního pojištění postupuje obdobně, jako u příjmů z dohody o provedení práce. Zákon o veřejném zdravotním pojištění stanovuje, kdo nespadá do kategorie pojištěnců. Mimo jiné se za pojištěnce nepovažuje osoba činná na základě dohody o pracovní činnosti, která v kalendářním měsíci nedosáhla stanoveného příjmu. Stanoveným příjmem je příjem ve výši částky, jež je podmínkou pro účast takové osoby na nemocenském pojištění podle zákona upravujícího nemocenské pojištění. Podmínkou účasti na nemocenském pojištění je u zaměstnání malého rozsahu¹¹, aby započitatelný příjem dosáhl v měsíci alespoň částky 2 500 Kč. Zaměstnanec je tedy pojištěn pouze v měsících, kdy jeho příjmy dosáhnou 2 500 Kč a více. Pokud má zaměstnanec více dohod o pracovní činnosti u stejného zaměstnavatele, příjmy obdržené z těchto dohod se sčítají a pokud úhrn příjmů dosáhl stanovené částky, bude účasten na nemocenském pojištění.

¹¹ Zaměstnání malého rozsahu, je míněno zaměstnání, kde sjednaná částka započitatelného příjmu je nižší než rozhodný příjem, tj. 2500,-Kč, anebo příjem nebyl sjednán vůbec.

Tab. 3.2 Komparace odvodů u příjmů z dohody o pracovní činnosti

	Měsíční příjem ≤ 2 499 Kč	Měsíční příjem ≥ 2 500 Kč
Sociální a zdravotní pojištění - zaměstnanec (11 %)	Neodvádí se	Odvádí se
Sociální a zdravotní pojištění - zaměstnavatel (34%)	Neodvádí se	Odvádí se
Základ daně	HM	HM + 34 %
Záloha na daň	HM * 15 %	(HM + 34 %) * 15 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že pokud zaměstnanec obdrží příjem z dohody o pracovní činnosti za měsíc do 2 499 Kč včetně, on ani jeho zaměstnavatel nebudou odvádět sociální ani zdravotní pojištění z tohoto příjmu. Záloha na daň bude vypočtena pouze z odměny. Zatímco u příjmu 2 500 Kč a výše, bude SP a ZP platit zaměstnanec i zaměstnavatel a záloha na daň bude počítána ze superhrubé mzdy.

Nemá-li zaměstnanec v měsíci žádný příjem, a není osobou, za kterou zdravotní pojistné platí stát, musí se přihlásit zdravotní pojišťovně jako osoba bez zdanitelných příjmů a musí každý měsíc zaplatit zdravotní pojištění ve výši 1 242 Kč (platné pro rok 2015). Výše zálohy je stanovená součinem minimální mzdy platné pro daný rok a 13,5 %.

3.4 Výpočet daňové povinnosti zaměstnanců

Do základu daně z příjmů fyzických osob se nezahrnou příjmy, které nejsou předmětem daně, jsou od daně osvobozené, anebo příjmy, z nichž se vybírá končená srážková daň zvláštní sazbou daně.

Od 1. ledna 2008 je dílčím základem daně § 6 tzv. „superhrubá mzda“. Superhrubá mzda se skládá z příjmů ze závislé činnosti, navýšených o částku pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, které je povinen z těchto příjmů platit zaměstnavatel (jinak také „povinné pojistné“). Takto vypočtený dílčí základ daně platí i pro zaměstnance, na které se české předpisy o povinném pojistném nevztahují. U těchto zaměstnanců se ke zdanitelným příjmům připočte částka, která odpovídá pojistnému, jež by bylo zaměstnavatelem za zaměstnance uhrazeno, pokud by se na něj vztahovaly české předpisy o povinném pojistném.

Od základu daně mohou zaměstnanci odečíst nezdanitelné části základu daně dle § 15, tak jako OSVČ. Navíc však mohou snížit základ daně o zaplacené členské příspěvky, uhrazené ve zdaňovací období odborové organizaci, kde je členem. Je možné, odečíst částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů plynoucí podle § 6, maximálně však 3 000 Kč za zdaňovací období.

Pokud nebyly zaměstnavatelem za zaměstnance hrazeny zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, je možné, aby si zaměstnanec odečetl úhrady za tyto zkoušky, nejvýše však 10 000 Kč. Pro osoby se zdravotním postižením platí stejné částky, které byly uvedeny v kapitole 2.5.

Výpočet daně dle § 16 a 16a se shoduje s výpočtem daně, který byl uveden u podnikatelů. Zaměstnanci mají nárok na slevy na dani podle § 35ba, § 35bb a § 35c, které již byly také uvedeny.

Způsob výběru a placení záloh na daň ze závislé činnosti je upraven v § 38h zákona. V průběhu zdaňovacího období musí zaměstnavatel u příjmů zaměstnance, které jsou předmětem daně § 6 a nejsou od daně osvobozeny, vypočítat, srazit a odvést měsíční zálohu na daň, nebo v určitých zákonem stanovených případech konečnou srážkovou daň.

Základem pro výpočet zálohy je úhrn příjmů ze závislé činnosti, které byly zúčtovány nebo vyplaceny poplatníkovi za kalendářní měsíc navýšené o povinné pojistné. Záloha je ve výši 15 % ze základu pro výpočet zálohy, zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru. Zaměstnavatel sníží zálohu na daň o měsíční slevy na dani podle § 35ba¹² a také o případnou částku měsíčního daňového zvýhodnění, pokud u něj zaměstnanec podepsal prohlášení k dani. Pokud zaměstnanec toto prohlášení k dani nepodepíše, nebudou v příslušných měsících zálohy na daň sníženy o slevy na dani podle § 35ba a daňové zvýhodnění. Již zmíněné nezdanitelné částky ze základu daně § 15 se při výpočtu zálohy na daň nezohledňují. Tyto nezdanitelné částky sníží základ daně zaměstnance, až při ročním zúčtování daňových záloh, o které může zaměstnanec písemně požádat zaměstnavatele nejpozději do 15. února následujícího roku. Pokud by zaměstnanec nepožádal zaměstnavatele o roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění, je jeho daňová povinnost splněna, pokud nemá povinnost podat daňové přiznání dle § 38 g. Avšak roční zúčtování přináší zaměstnanci pouze prospěch. Zaměstnavatel po skončení kalendářního roku od celkové „superhrubé mzdy“ odečte nezdanitelné částky na základě doložených potvrzení, vypočte celoroční daň ze stanoveného

¹²Slevu na manžela lze uplatnit až při ročním zúčtování.

základu daně, zohlední slevy na dani a daňové zvýhodnění a konečně daň po slevách porovná se zaplacenými zálohami na daň. Vykázaný přeplatek bude zaměstnanci vrácen a případný nedoplatek nebude zaměstnanec doplácet.

Příjmy ze závislé činnosti, které podléhají srážkové dani ve výši 15 %, jsou příjmy plynoucí poplatníkovi na základě dohody o provedení práce, pokud jejich úhrnná výše od jednoho plátce neboli zaměstnavatele nepřesáhne částku 10 000 Kč za jeden kalendářní měsíc, a zaměstnanec nepodepsal u tohoto zaměstnavatele prohlášení k dani. Tyto příjmy může poplatník zahrnout do daňového přiznání za zdaňovací období, ve kterém byly příjmy vyplaceny a daň, sražená z těchto příjmů se započte na jeho daň.

3.5 Švarcsystém

„Švarcsystémem“ je nezákonné zaměstnávání a rozumí se tím výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah. Je to vztah mezi zaměstnavatelem a OSVČ, kteří jsou fakticky ve vztahu zaměstnance a zaměstnavatele.

Služba, která je ve skutečnosti pracovní činností, je dodána fyzickou osobou a je poskytnuta:

- v určené pracovní době,
- za pravidelnou měsíční odměnu,
- na základě příkazů odběratele,
- za pomoci nástrojů nebo použití materiálu odběratele,
- v místě podnikání odběratele.

Vždy záleží na rozhodnutí inspektora z Inspektorátu práce nebo Úřadu práce, zda vyhodnotí daný vztah za švarcsystém. Důležitým faktorem je naplnění znaků švarcsystému. Aby šlo o nezákonné zaměstnávání, nemusí být naplněny všechny znaky a naopak, může být naplněno více znaků a o švarcsystém jít nemusí. Mezi znaky švarcsystému patří:

- OSVČ nejedná vlastním jménem, nýbrž jménem zaměstnavatele,
- podnikatel pravidelně, většinou jednou měsíčně, fakturuje jen jednomu odběrateli a výše odměny je zpravidla stejná, nebo dle hodinové sazby,
- smluvní závazek mezi stranami, zavazující OSVČ k činnosti pouze pro daného zaměstnavatele,
- OSVČ využívá pomůcky či nebytové prostory zaměstnavatele bez smlouvy o nájmu,

- OSVČ má pevně stanovenou pracovní dobu nebo pevně dohodnutý či minimální průměrný počet hodin práce za měsíc,
- mezi zaměstnavatelem a OSVČ existuje vztah nadřízenosti a podřízenosti,
- pokud za škodu vůči třetí osobě neručí OSVČ celým svým majetkem, ale ručí za ní zaměstnavatel,
- ve smlouvě mezi OSVČ a odběratelem je stanovena činnost OSVČ velmi obecně – s nízkou specializací,
- v obchodněprávní smlouvě jsou práva, odpovídající pracovníprávním smlouvám (např. OSVČ je proplacená dovolená).

Z judikatury podle usnesení Ústavního soudu je rozhodující skutečný stav před textem ve smlouvě. Proto i velmi dobře sestavené smlouvy nepřesvědčí kontrolora, pokud vyhodnotí, že daný obchodněprávní vztah zastírá pracovníprávní.

Důvody, proč existuje nezákonné zaměstnávání i přes možné pokuty ve výši až 10 000 000 Kč pro zaměstnavatele a až 100 000 Kč pro fyzickou osobu vykonávající tuto nelegální práci, jsou zřejmé. U zaměstnavatele je to vyhnutí se odvodům na povinném pojistném, které by byl povinen odvádět ve výši 34 % za zaměstnance z jeho hrubé mzdy. Další výhodou zaměstnavatele jsou právní dopady, které jsou pro něj méně zavazující. Nemusí hledat důvody pro ukončení pracovního poměru a ani platit odstupné. Dále OSVČ nemá nárok na placenou dovolenou, přesčasy, náhradu mzdy za pracovní neschopnost, apod. U OSVČ mohou být výhody spatřeny v tom, že jeho výdělek nebude navýšen na tzv. „superhrubou mzdu“ a dále v možné optimalizaci daňového základu prostřednictvím výdajových paušálů.

4 Praktická aplikace

Slečna Ing. Anna Sovičková vystudovala Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu v Ostravě, Ekonomickou fakultu, obor Účetnictví a daně. Při studiích pravidelně docházela na praxi k daňovému poradci. Zde vedla účetnictví a daňovou evidenci externím firmám. Nyní disponuje 3letou praxí v oboru, která je jednou z podmínek pro získání živnostenského listu k činnosti účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence. Rozhoduje se, zda využít pracovní nabídky od daňového poradce, aby u něj pracovala na hlavní pracovní poměr, nebo si vyřídí živnostenský list a stát se osobou samostatně výdělečně činnou.

Rozhodnutí slečny Sovičkové bude učiněno na základě výhodnosti jednotlivých variant z pohledu daňového zatížení a zatížení odvodů na sociální pojištění, které se skládá z veřejného zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení (dále jen „zdravotní pojištění“ a „sociální pojištění“). Jelikož neví, v jaké výši budou její roční příjmy, bude se výpočet odvíjet od minimální mzdy, která dle Přílohy č. 2 činí 9 200 Kč za měsíc, od průměrné mzdy stanovené podle Přílohy č. 3 ve výši 26 611 Kč za měsíc a z nadprůměrných příjmů ve výši 48násobku průměrné měsíční mzdy. Aby bylo možné zohlednit ustanovení § 16a ZDP, bude proveden výpočet nadprůměrných příjmů ve výši 58 násobku průměrné měsíční mzdy. V důsledku toho budou v některých případech nadprůměrné příjmy navýšeny o solidární zvýšení daně.

Slečna Sovičková ví, že vedení účetnictví pro ni nebude výhodné z hlediska administrativní náročnosti, proto tato varianta nebude brána v úvahu. Jelikož si není jistá, zda bude potřebovat zaměstnance, nebude žádat o daň stanovenou paušální částkou.

Pokud by se slečna Sovičková rozhodla vést daňovou evidenci, domnívá se, že její roční výdaje budou ve výši 50 000 Kč. V následující tabulce je vyhotoven soupis přepokládaných ročních, daňově uznatelných výdajů.

Tab. 4.1 Soupis předpokládaných ročních výdajů

Druh výdaje	Částka
Zřizovací výdaje	2 000 Kč
Notebook	10 000 Kč
Účetní software	6 000 Kč
Kancelářské potřeby	4 500 Kč
Multifunkční tiskárna	4 000 Kč
Jízdné	3 500 Kč
Pojištění odpovědnosti	5 200 Kč
Telefon a internet	7 100 Kč
Publikace	1 000 Kč
Školení	1 500 Kč
Vizitky, razítko	500 Kč
Reklama	1 000 Kč
Kancelářský nábytek a interiérové vybavení	3 700 Kč
Celkem	50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Součástí zřizovacích výdajů jsou výdaje za vyřízení živnostenského listu, notářské poplatky a poštovné. Jelikož slečna Sovičková nemá prozatím automobil, využívá městskou hromadnou dopravu. Příští rok plánuje koupit osobního automobilu. Anna Sovičková bydlí v Ostravě Porubě, v 3pokojovém bytě v osobním vlastnictví. Rozhodla se zřídit, na základě povolení, v jednom z pokojů pracovnu. Ročně zaplatí za internet 4 000 Kč. Protože odhaduje, že internet bude využívat k pracovním účelům z 50 %, do výdajů daňových si započítá 2 000 Kč. Roční náklady za soukromé telefonní hovory činí asi 3 900 Kč. Plánuje si zařídit neomezený tarif, za který zaplatí 9 000 Kč ročně. Do výdajů daňových tedy započítá 5 100 Kč.

Další přípustnou variantou je uplatnění výdajů procentem z příjmů. Jelikož činnost účetních poradců spadá pod živnostenské podnikání, výše sazby činí 60 %. V případě, že se slečna Sovičková rozhodne pro uplatnění tzv. „výdajového paušálu“ bude zdaňovat 40 % dosažených příjmů.

4.1 Srovnání zdanění a odvodů u minimálních příjmů

Výpočet daňové povinnosti, sociálního a zdravotního pojištění z minimálních příjmů, dle příslušné varianty, je znázorněn v následující tabulce.

Tab. 4.2 Výpočet daňové povinnosti, sociálního a zdravotního pojištění u minimálních příjmů

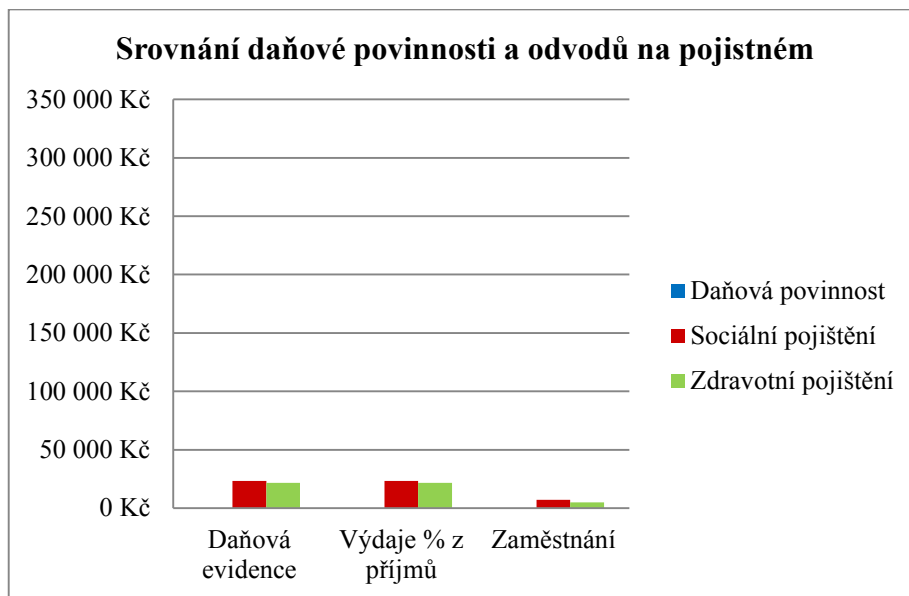
Výpočet daňové povinnosti, SP a ZP	Daňová evidence	Výdaje % z příjmů	Zaměstnání
Výše příjmu	110 400 Kč	110 400 Kč	110 400 Kč
Výdaje	50 000 Kč	66 240 Kč	-
ZD	60 400 Kč	44 160 Kč	147 936 Kč
Zaokrouhlený ZD	60 400 Kč	44 100 Kč	147 900 Kč
Daň 15 %	9 060 Kč	6 615 Kč	22 185 Kč
Solidární zvýšení daně 7 %	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
Daňová povinnost	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Vypočtený VZ	30 200 Kč	22 080 Kč	110 400 Kč
MinVZ pro SP	79 836 Kč	79 836 Kč	skutečná mzda
MaxVZ pro SP	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč
UVZ pro SP	79 836 Kč	79 836 Kč	110 400 Kč
Sociální pojištění	23 313 Kč	23 313 Kč	7 176 Kč
MinVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	minimální mzda
UVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	110 400 Kč
Zdravotní pojištění	21 555 Kč	21 555 Kč	4 968 Kč
Sociální pojištění zaměstnavatel	-	-	27 600 Kč
Zdravotní pojištění zaměstnavatel	-	-	9 936 Kč

Zdroj: vlastní zpracování za použití informací z www.cssz.cz

Z tabulky vyplývá, že zatížení odvodů na sociální a zdravotní pojištění je u daňové evidence a výdajů procentem z příjmů naprosto vyrovnané. Důvodem jsou nastavené minimální vyměřovací základy pojistného, které platí pro OSVČ. Pokud je tedy vypočtený vyměřovací základ, jenž je ve výši minimálně 50 % základu daně, nižší, než je minimální vyměřovací základ, je OSVČ povinna zaplatit sociální pojištění ve výši 29,2 % z MinVZ a zdravotní pojištění ve výši 13,5 % z MinVZ. Pro zaměstnance tento vyměřovací základ neplatí. Sociální pojištění zaměstnance bude odvedeno ze skutečně dosažených příjmů. U zdravotního pojištění je minimálním vyměřovacím základem minimální mzda. Jelikož je stanovený příjem slečny Sovičkové ve výši roční minimální mzdy, minimální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění se rovná určenému vyměřovacímu základu.

Pro srovnání jsou výsledky výpočtů z tabulky znázorněny v grafu 4.1.

Graf 4.1 Srovnání daňové povinnosti a odvodů na pojistném u minimálních příjmů

Jak je z předchozího grafu zřejmé, při dosahování minimálních příjmů je na tom z pohledů odvodů podstatně lépe zaměstnanec. Jeho platba na sociální pojistné je o 69,22 % menší, než je to u podnikatele. Obdobně je to i u zdravotního pojištění. Rozdíl mezi tím, co za zdravotní pojištění zaplatí zaměstnanec a podnikatel je 76,95 %.

Odlišná není u podnikatelů a zaměstnanců pouze výše minimálních vyměřovacích základů, ale také výše sazeb pojistného. Zatím co u podnikatele je sazba sociálního pojištění ve výši 29,2 % a zdravotní pojištění ve výši 13,5 %, u zaměstnance je to 6,5 % za sociální pojištění a 4,5 % za zdravotní pojištění. Nízká sazba u zaměstnanců je především proto, že velká část odvodového zatížení připadne na zaměstnavatele. Ten odvádí za zaměstnance povinné pojistné ve výši 34 %. Podnikatel je tedy povinen odvést z příjmů celkem 44 868 Kč. Pokud sečteme sumu, kterou je povinen odvést zaměstnanec a zaměstnavatel, dostaneme se na částku 49 680 Kč.

Protože se předpokládá, že slečna Sovičková podepíše prohlášení k dani, bude mít nárok na slevu na poplatníka a její daňová povinnost bude ve všech případech nulová.

4.2 Srovnání zdanění a odvodů u průměrných příjmů

Pokud by slečna Sovičková dosáhla průměrných příjmů, bude její daňová povinnost a výše odvodů následující.

Tab. 4.3 Výpočet daňové povinnosti, sociálního a zdravotního pojištění u průměrných příjmů

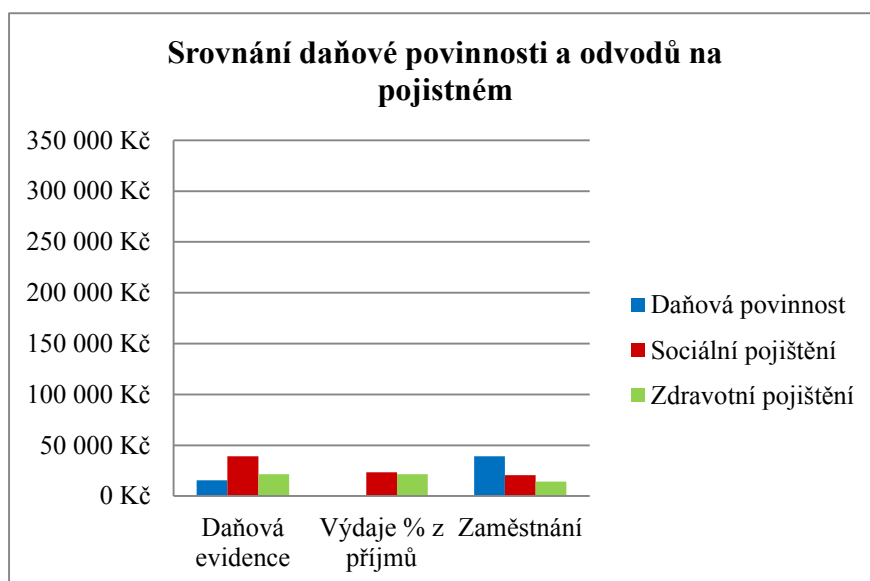
Výpočet daňové povinnosti, SP a ZP	Daňová evidence	Výdaje % z příjmů	Zaměstnání
Výše příjmu	319 332 Kč	319 332 Kč	319 332 Kč
Výdaje	50 000 Kč	191 599 Kč	-
ZD	269 332 Kč	127 733 Kč	427 905 Kč
Zaokrouhlený ZD	269 300 Kč	127 700 Kč	427 900 Kč
Daň 15 %	40 395 Kč	19 155 Kč	64 185 Kč
Solidární zvýšení daně 7 %	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
Daňová povinnost	15 555 Kč	0 Kč	39 345 Kč
Vypočtený VZ	134 666 Kč	63 866 Kč	319 332 Kč
MinVZ pro SP	79 836 Kč	79 836 Kč	skutečná mzda
MaxVZ pro SP	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč
UVZ pro SP	134 666 Kč	79 836 Kč	319 332 Kč
Sociální pojištění	39 323 Kč	23 313 Kč	20 757 Kč
MinVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	minimální mzda
UVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	319 332 Kč
Zdravotní pojištění	21 555 Kč	21 555 Kč	14 370 Kč
Sociální pojištění zaměstnavatel	-	-	79 833 Kč
Zdravotní pojištění zaměstnavatel	-	-	28 740 Kč

Zdroj: vlastní zpracování za použití informací z www.cssz.cz

Z tabulky 4.3 je patrné, že u výdajů stanovených procentem z příjmů se daňová povinnost ani odvody na pojistném v porovnání s minimálními příjmy nezmění. V daňové evidenci můžeme zaznamenat výrazný vzestup především sociálního pojištění a u příjmů ze zaměstnání vznik vysoké daňové povinnosti. Zdravotní pojištění se u obou variant podnikatele neliší, jelikož vypočtený vyměřovací základ je stále nižší, než minimální vyměřovací základ.

V grafu 4.2 je znázorněna komparace výpočtů.

Graf 4.2 Srovnání daňové povinnosti a odvodů na pojistném u průměrných příjmů

Procentuální rozdíl mezi zaokrouhleným základem daně stanoveným v daňové evidenci a základem daně u příjmů ze zaměstnání je ve výši 37,06 %. Tento rozdíl je dán snížením příjmů v daňové evidenci o daňově uznatelné výdaje ve výši 50 000 Kč a navýšením příjmů ze zaměstnání o 34 % na superhrubou mzdu. O 37,06 % je odlišná i vypočtená daň. Avšak výsledná daňová povinnost se liší o 60,47 % ve prospěch podnikatele. Z uvedeného vyplývá, že vysoký nepoměr výše daňové povinnosti je zapříčiněn způsobem stanovení základu daně, který má za následek míru využití slevy na poplatníka.

Při srovnávání částek odvodů na sociální a zdravotní pojištění je z grafu 4.2 patrné, že zaměstnanec zaplatí méně, než podnikatel, který vede daňovou evidenci. Na sociálním pojištění zaplatí zaměstnanec o 47,2 % méně, než podnikatel. Na zdravotním pojištění zaměstnanec zaplatí o 33 % méně, než podnikatel. Tento rozdíl je způsoben tím, že zbývající část pojistného je povinen odvést zaměstnavatel.

4.3 Srovnání zdanění a odvodů u nadprůměrných příjmů

V případě, že by příjmy Anny Sovičkové dosáhly 48násobku průměrné mzdy, u žádné z variant by její příjmy nepodléhaly sedmiprocentnímu, solidárnímu zvýšení daně. V tabulce 4.4 jsou provedeny propočty daně a odvodů z těchto příjmů.

Tab. 4.4 Výpočet daňové povinnosti, sociálního a zdravotního pojištění u nadprůměrných příjmů

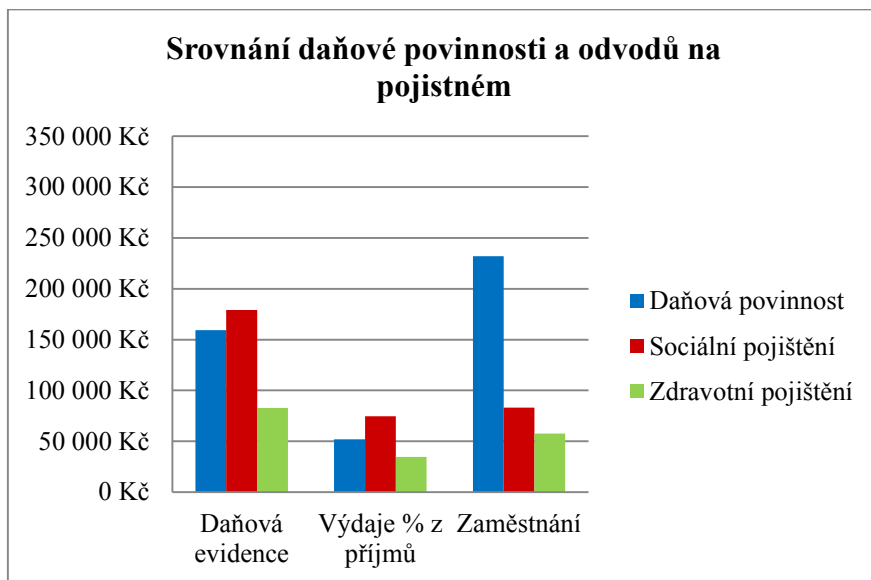
Výpočet daňové povinnosti, SP a ZP	Daňová evidence	Výdaje % z příjmů	Zaměstnání
Výše příjmu	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč
Výdaje	50 000 Kč	766 397 Kč	-
ZD	1 227 328 Kč	510 931 Kč	1 711 620 Kč
Zaokrouhlený ZD	1 227 300 Kč	510 900 Kč	1 711 600 Kč
Daň 15 %	184 095 Kč	76 635 Kč	256 740 Kč
Solidární zvýšení daně 7 %	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
Daňová povinnost	159 255 Kč	51 795 Kč	231 900 Kč
Vypočtený VZ	613 664 Kč	255 466 Kč	1 277 328 Kč
MinVZ pro SP	79 836 Kč	79 836 Kč	skutečná mzda
MaxVZ pro SP	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč
UVZ pro SP	613 664 Kč	255 466 Kč	1 277 328 Kč
Sociální pojištění	179 190 Kč	74 596 Kč	83 027 Kč
MinVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	minimální mzda
UVZ pro ZP	613 664 Kč	255 466 Kč	1 277 328 Kč
Zdravotní pojištění	82 845 Kč	34 488 Kč	57 480 Kč
Sociální pojištění zaměstnavatel	-	-	319 332 Kč
Zdravotní pojištění zaměstnavatel	-	-	114 960 Kč

Zdroj: vlastní zpracování za použití informací z www.cssz.cz

Při takto vysokých příjmech odvede zaměstnanec na dani téměř 1,5krát více, než podnikatel, který vede daňovou evidenci. Pokud však srovnáme daňovou povinnost vypočtenou z průměrných příjmů (viz tabulka 4.3), zjistíme, že zaměstnanec zaplatí 2,5krát více, než podnikatel v daňové evidenci. Tento rozdíl vzniká v důsledku konstantní výše daňově uznatelných výdajů, které byly v příkladu pevně stanoveny. Zatím co u průměrných příjmů, se v důsledku snížení příjmů o 50 000 Kč, sníží základ daně o 15,65 %, u nadprůměrných příjmů se sníží pouze o 3,91 %.

V porovnání s podnikatelem, který bude uplatňovat výdaje procentem z příjmů, zaplatí zaměstnanec na dani 4,5krát více. Toto srovnání je patrné z grafu 4.3.

Graf 4.3 Srovnání daňové povinnosti a odvodů na pojistném u nadprůměrných příjmů

Při komparaci odvodů na pojistném je na tom nejlépe podnikatel s paušálním výdajem, i přes to, že má jako podnikatel vyšší procentní sazby odvodů na pojistném než zaměstnanec. Je to dáno tím, že podnikatel uplatňující výdajový paušál ve výši 60 %, zdaňuje pouze 40 % dosažených příjmů a odvody na pojistné odvádí pouze z 20 % dosažených příjmů. Zatím co zaměstnanec odvádí pojistné ze 100 % dosažených příjmů. Z uvedeného vyplývá, že konečné zatížení na odvodech pojistného u podnikatele s živnostenským oprávněním, uplatňující výdaje procentem z příjmů, činí 2,7 % (13,5 % z 20) na zdravotní pojištění a 5,84 % (29,2 % z 20) na sociální pojištění z dosažených příjmů. Ačkoliv se tedy může zdát, že v důsledku vyšších sazeb na pojistné jsou na tom hůře podnikatelé, za určitých podmínek, jsou na tom dokonce lépe, než zaměstnanci. Toto tvrzení je podloženo výpočty v tabulkách 4.7 až 4.9.

Jak již bylo uvedeno v komentáři k tabulce 4.4, podnikateli, který vede daňovou evidenci, se základ daně sníží v důsledku odečtu stanovených výdajů o 3,91 %. Zdaňovat bude tedy asi 96 % dosažených příjmů. Vyměřovací základ pro pojistné ve výši 50 % základu daně bude v tomto případě asi 48 %. Přepočteme-li sazbu sociálního a zdravotního pojištění, kterou podnikatel odvede z celkových příjmů, vyjde nám asi 14,02 % na sociální pojištění a 6,48 % na zdravotní pojištění.

4.4 Srovnání zdanění a odvodů u nadprůměrných příjmů se solidárním zvýšením daně

Abychom zjistili, jak ovlivní solidární zvýšení daně daňovou povinnost a odvody na pojistném zaměstnanců a podnikatelů, stanovili jsme si výši dosažitelných příjmů na 58násobek průměrné mzdy. V tabulce 4.5 jsou provedeny výpočty.

Tab. 4.5 Výpočet daňové povinnosti, sociálního a zdravotního pojištění u nadprůměrných příjmů se solidárním zvýšením daně

Výpočet daňové povinnosti	Daňová evidence	Výdaje % z příjmů	Zaměstnanec
Výše příjmu	1 543 438 Kč	1 543 438 Kč	1 543 438 Kč
Výdaje	50 000 Kč	926 063 Kč	-
ZD	1 493 438 Kč	617 375 Kč	2 001 679 Kč
Zaokrouhlený ZD	1 493 400 Kč	617 300 Kč	2 001 600 Kč
Daň 15 %	224 010 Kč	92 595 Kč	300 240 Kč
Solidární zvýšení daně 7 %	15 128 Kč	0 Kč	18 628 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
Daňová povinnost	214 298 Kč	67 755 Kč	294 028 Kč
Vypočtený VZ	746 719 Kč	308 688 Kč	1 543 438 Kč
MinVZ pro SP	79 836 Kč	79 836 Kč	skutečná mzda
MaxVZ pro SP	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč	1 277 328 Kč
UVZ pro SP	746 719 Kč	308 688 Kč	1 277 328 Kč
Sociální pojištění	218 042 Kč	90 137 Kč	83 027 Kč
MinVZ pro ZP	159 666 Kč	159 666 Kč	minimální mzda
UVZ pro ZP	746 719 Kč	308 688 Kč	1 543 438 Kč
Zdravotní pojištění	100 808 Kč	41 673 Kč	69 455 Kč
Sociální pojištění zaměstnavatel	-	-	319 332 Kč
Zdravotní pojištění zaměstnavatel	-	-	138 910 Kč

Zdroj: vlastní zpracování za použití informací z www.ossz.cz

Z předchozí tabulky je patrné, že solidární zvýšení daně se nedotkne podnikatele s výdajovým paušálem. Jeho základ daně totiž nepřekročil zákonem stanovenou hranici. Zaměstnanec na solidárním zvýšení daně zaplatí nejvíce, jelikož se u něj SZD počítá z rozdílu mezi 48násobkem průměrné mzdy a hrubou mzdou, tedy z částky 266 110 Kč, zatím co u podnikatele v daňové evidenci se SZD vypočítá z rozdílu mezi 48násobkem průměrné mzdy a základem daně, tedy z částky 216 110 Kč.

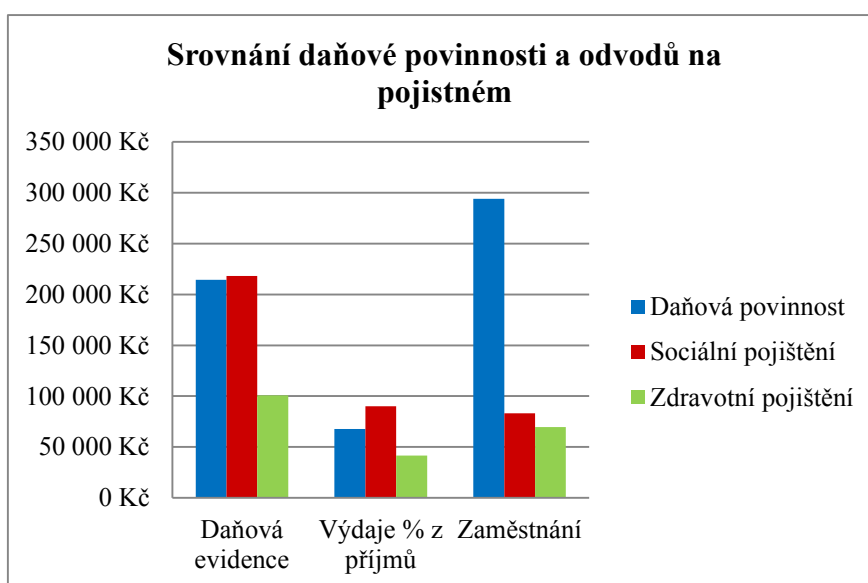
Ačkoliv zaměstnanec zaplatí na solidárním zvýšení daně z uvedených variant nejvíce, jeho daňová povinnost se v poměru k příjmu mírně sníží. Je to následek překročení maximálního vyměřovacího základu. V tomto případě se totiž celkové hrubé příjmy

zaměstnanec nenavýšují o 34 %. O 34 % navýšíme pouze příjmy ve výši maximálního vyměřovacího základu, tedy částku 1 277 328 Kč a rozdíl mezi dosaženými příjmy a maximálním vyměřovacím základem navýšíme pouze o 9 %.

Pokud se zaměříme na výpočet sociálního a zdravotního pojištění, je na tom opět nejhůře podnikatel se skutečnými výdaji. Zaměstnanec na sociálním pojištění zaplatí k poměru svých hrubých příjmů nejméně, v porovnání se všemi úrovněmi příjmů (viz tabulka 4.6 až 4.9), jelikož bude sociální pojištění hradit nikoliv z vypočteného vyměřovacího základu, ale z maximálního vyměřovacího základu pro sociální pojištění. Vypočtený vyměřovací základ podnikatele ani v jedné variantě nedosáhne maximální stanovené hranice pro sociální pojištění, proto pro výpočet bude použit vypočtený vyměřovací základ.

Změna výše daňové povinnosti, sociální a zdravotní pojištění oproti nadprůměrným příjmům je zaznamenána v následujícím grafu.

Graf 4.4 Srovnání daňové povinnosti a odvodů na pojistném u nadprůměrných příjmů se solidárním zvýšením daně

4.5 Zhodnocení zatížení příjmů a doporučení

Aby byly generované výsledky u jednotlivé výše dosažených příjmů přehledné, bude u každé výše příjmů spočítána tzv. Efektivní sazba daně (ETR), která nám říká, kolik procent poplatník skutečně odvede na dani ze svých hrubých příjmů.

Vzorec pro výpočet je následující:

$$ETR_T = \frac{\text{Daň}}{\text{Hrubý důchod}} \cdot 100 \quad (4.1)$$

Zdroj: www.kvf.vse.cz/storage

Z předchozího vzorce byl odvozen výpočet, pomocí kterého zjistíme, procentní podíl sociálního a zdravotního pojištění k hrubému důchodu. V čitateli vzorce bude výše sociálního nebo zdravotního pojištění, které fyzická osoba musí odvést a ve jmenovateli výše hrubého příjmu. Podíl vynásobíme stem a zjistíme zatížení v procentech.

Tab. 4.6 Daňové zatížení a zatížení odvodů na pojistném u minimálních příjmů

	Daňové zatížení	Zatížení SP	Zatížení ZP	Celkem
Daňová evidence	0 %	21,12 %	19,52 %	40,64 %
Výdaje % příjmů	0 %	21,12 %	19,52 %	40,64 %
Zaměstnanec	0 %	6,50 %	4,50 %	11,00 %
Zaměstnavatel	-	25,00 %	9,00 %	34,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z výpočtu předchozí tabulky vyplývá, že pokud by slečna Sovičková měla příjmy na úrovni minimální mzdy, je pro ni výhodnější, být zaměstnancem. Navíc jako zaměstnanec získá výhody, které by ji jako OSVČ nenáležely. Příkladem je nemocenská, na kterou OSVČ nemá nárok, pokud si neplatí nemocenské pojištění. Platba nemocenského pojištění OSVČ není v příkladech zohledněna, jelikož OSVČ mají platby na nemocenské pojištění dobrovolné. Zaměstnanci mají navíc nárok na odstupné, či proplacení dovolené, zatím co OSVČ takovou výhodu nemají. Dále zaměstnanci mohou být odměňováni formou tzv. zaměstnaneckých benefitů, jako jsou například stravenky, příspěvek na penzijní pojištění, příspěvek na životní pojištění a jiné benefity, které jsou při splnění podmínek dané ZDP od daně z příjmů osvobozené.

Tab. 4.7 Daňové zatížení a zatížení odvodů na pojistném u průměrných příjmů

	Daňové zatížení	Zatížení SP	Zatížení ZP	Celkem
Daňová evidence	4,87 %	12,31 %	6,75 %	23,94 %
Výdaje % příjmů	0 %	7,30 %	6,75 %	14,05 %
Zaměstnanec	12,32 %	6,50 %	4,50 %	23,32 %
Zaměstnavatel	-	25,00 %	9,00 %	34,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud však budou příjmy slečny Sovičkové ve výši průměrných příjmů a vyšší, je pro ni jednoznačně z pohledu daňového zatížení a zatížení odvodů pojistného výhodnější podnikání s využitím výdajových paušálů. Toto tvrzení je patrné z tabulky 4.7, 4.8 a 4.9, kde výdaje procentem z příjmů mají nejnižší procento celkového zatížení.

Jestliže vezmeme v úvahu odvody pouze od zaměstnance, celkové zatížení příjmů je téměř vyrovnané v porovnání s podnikatelem v daňové evidenci.

Tab. 4.8 Daňové zatížení a zatížení odvodů na pojistném u nadprůměrných příjmů

	Daňové zatížení	Zatížení SP	Zatížení ZP	Celkem
Daňová evidence	12,47 %	14,03 %	6,49 %	32,98 %
Výdaje % příjmů	4,05 %	5,84 %	2,70 %	12,59 %
Zaměstnanec	18,16 %	6,50 %	4,50 %	29,16 %
Zaměstnavatel	-	25,00 %	9,00 %	34,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož víme, že u příjmů průměrných a vyšších je nejvýhodnější být podnikatel uplatňující výdaje procentem z příjmů, další srovnání podnikatele, který vede daňovou evidenci a zaměstnance je nadbytečné.

Tab. 4.9 Daňové zatížení a zatížení odvodů na pojistném u nadprůměrných příjmů se solidárním zvýšením daně

	Daňové zatížení	Zatížení SP	Zatížení ZP	Celkem
Daňová evidence	13,88 %	14,13 %	6,53 %	34,54 %
Výdaje % příjmů	4,39 %	5,84 %	2,70 %	12,93 %
Zaměstnanec	19,05 %	5,38 %	4,50 %	28,93 %
Zaměstnavatel	-	20,69 %	9,00 %	29,69 %

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud by slečna Sovičková přece jen nastoupila do zaměstnání, bylo by pro ni z pohledu teoretických výpočtů zatížení hrubých příjmů nejvýhodnější, pokud by výše jejich příjmů byla minimální, pak průměrná a nakonec ve výši 58násobku průměrné měsíční mzdy. Nejvíce by zaplatila na odvodech, pokud by pobírala 48násobek průměrné měsíční mzdy. Pro

zaměstnavatele je z pohledu odvodového zatížení teoreticky nejvýhodnější, pokud má zaměstnanec mzdu vyšší než 48násobek průměrné měsíční mzdy. Z uvedeného vyplývá, že s rostoucí mzdou zaměstnance roste procento celkového zatížení příjmů, avšak jen do výše maximálního vyměřovacího základu. Při překocení maximálního vyměřovacího základu celkové zatížení příjmů klesá.

Na základě provedených výpočtů je slečně Sovičkové doporučeno, aby si vyřídila živnostenský list potřebný pro činnost účetních poradců a stala se osobou samostatně výdělečně činnou. Také je jí doporučeno, aby využila pro sestavení základu daně výdaje procentem z příjmů. Tím dosáhne nejnižšího daňového zatížení příjmů. Musí však brát v úvahu to, že bude muset získat klienty. Zpočátku se podnikání pro slečnu Sovičkovou bude jevit jako nevýhodné, v důsledku dosahování nízkých příjmů a povinnosti platit vysoké odvody na pojistné. Jakmile získá stálou klientelu, je zde předpoklad, že se jí vynaložené náklady vrátí.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce je seskupit teoretické aspekty podnikání a závislé činnosti dle aktuální právní úpravy a srovnat odvodové zatížení příjmů z podnikání a závislé činnosti.

Teoretické aspekty jsou aplikovány v praktické části bakalářské práce, v modelovém příkladu smyšlené fyzické osoby. Na základě propočtů příslušných variant je vybrána ta, která se jeví pro poplatníka zadaného příkladu za nejvýhodnější s ohledem na odvodové zatížení příjmů.

V každém případě je na tom z pohledu zdanění nejhůře zaměstnanec. Jeho daňové zatížení je vždy vyšší, než u podnikatele. Ačkoliv je sazba daně pro fyzické osoby stejná – ve výši 15 %. V důsledku superhrubé mzdy však zaměstnanec zdaňuje své hrubé příjmy sazbou ve výši 20,1 %. Pokud jde o výši sazeb pojistného, jeví se zaměstnání za výhodnější, především proto, že část tohoto zatížení přebírá zaměstnavatel. Jak je patrné z vypočtených příkladů, ani to v určitých případech nezajistí zaměstnanci, že jeho odvody na pojistném budou nižší, než kdyby podnikal.

Také proto je pro poplatníka z modelového příkladu nejvýhodnější varianta podnikatele, který uplatňuje výdaje procentem z příjmů ve výši 60 %, jak mu to u podnikání na základě živnostenského oprávnění dovoluje zákon o daních z příjmů. Odvodové zatížení zbylých dvou variant jsou téměř vyrovnané. Avšak oproti variantě, která byla zvolena za nejvýhodnější, jsou rozdíly opravdu významné. Výjimkou je situace, kdy poplatník obdrží pouze minimální příjmy, v tom případě se pro něj jeví jako nejvýhodnější zaměstnání. Avšak je zde určitý předpoklad, na základě průměrných mezd profesí, že v tomto oboru bude poplatník dosahovat průměrných příjmů. Další výhodou pro poplatníka bude to, že nebude muset prokazovat, zda výdaje byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmů, nebo na soukromé účely.

Je nutné brát v úvahu, že pokud by se změnilo zadání příkladu, například by poplatník měl děti, bylo by nutné přehodnotit, jaká z variant se mu více vyplatí. Jelikož jako podnikatel uplatňující výdaje procentem z příjmů nemůže za podmínek stanovených zákonem uplatnit daňové zvýhodnění. Proto nemůže být na základě modelového příkladu řečeno, že výdaje procentem z příjmů jsou nejvýhodnější variantou pro všechny podnikatele. Je nutné zohlednit to, že co je výhodné pro jednoho, může být naprosto nevyhovující pro druhého.

Na základě modelového příkladu nemohou být také učiněny závěry, že podnikání je vždy výhodnější než zaměstnání. Obě varianty mají své plusy. Výhodou podnikání je větší moc v ovlivňování základu daně a tím daňové povinnosti a být tzv. „vlastním pánem“. V zaměstnání může poplatník nalézt větší jistotu, než v podnikání, jelikož podnikatel si musí zajistit sám zakázky, aby si udržel své příjmy.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. Daňová evidence. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 104 s. ISBN 978-80-248-1798-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. [i]Meritum Mzdy od A do Z 2014[/i]. 11. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 578 s. ISBN 978-80-7478-439-2.

KŘEMEN, Bedřich. *100 legálních daňových triků 2014*. Praha: Grada, 2014. 249 s. ISBN 978-80-260-4889-3.

PELC, Vladimír a Petr PELECH. [i]Daně z příjmů s komentářem 2013[/i]. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 1055 s. ISBN 978-80-784-3.

PELC, Vladimír a Petr PELECH. [i]Daně z příjmů s komentářem 2014[/i]. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.

PELECH, Petr. [i>Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2013[/i]. 21. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7263-798-0.

PELECH, Petr. [i>Zdanění mezd, platů a příjmů ze závislé činnosti v roce 2014[/i]. 22. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 344 s. ISBN 978-80-7263-852-9.

VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 427 s. ISBN 978-80-7478-388-3.

Právní předpisy

Pokyn GFŘ č. D-6 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 568/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455 ze dne 2. října 1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 592 ze dne 20. listopadu 1992 České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 187 ze dne 14. března 2006 o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 252 ze dne 24. září 1997 o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Článek v odborném časopise

BURDA, Zdeněk. „Švarcsystém“ v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [Online]. 2011, č. 8, s. 52 [25.3.2015]. Dostupné z: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/?search_query=%24source%3D1+%C5%A1varcsyst%C3%A9m+v+da%C5%88o+v%C3%A9+judikatu%C5%99e&order_by=&order_dir=&type=&search_results_page=1

Internetové zdroje

AKCELERACE. *Švarcsystém*. [Online] Rozvojové projekty Praha [28. 4. 2015] Dostupné z: http://www.akcelerace-praha.cz/upload/files/2014/05/svarc_system_web%20Final.pdf

AKCELERACE. *DPP, DPC*. [Online] Rozvojové projekty Praha [28. 4. 2015] Dostupné z: http://www.akcelerace-praha.cz/upload/files/2014/05/DPP_DPC_2015.pdf

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ. *Účast na pojištění*. [Online] ČSSZ, 2014: [3. 3. 2015] Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/ucast-na-pojisteni/>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ. *Výpočet pojistného*. [Online] ČSSZ, 2014: [23. 3. 2015] Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/vypocet-pojistneho.htm>

MALÍKOVÁ, Olga. *Obecně uznávané účetní zásady*. [Online] MultiEdu [19. 1. 2015] Dostupné z: http://multiedu.tul.cz/~olga.malikova/multiedu/UCS/Ucetni_zasady__Rezim_kompatibility_.pdf

Portál POHODA. *Účetnictví ze dne 1. března 2012*. [Online] Jihlava: STORMWARE [19. 1. 2015] Dostupné z: [http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/danova-evidence-a-ucetnictvi/ucetnictvi/#Zjednodušený_rozsah_účetnictví_\(§_13a\)](http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/danova-evidence-a-ucetnictvi/ucetnictvi/#Zjednodušený_rozsah_účetnictví_(§_13a))

ŠIROKÝ, Jan. *Některé poznámky k vypovídací schopnosti pojmů „rovná daň“ a „ekologické daně“*. [Online]. VŠE, 2008 [27. 4. 2015] Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123615_sb_%C5%A0irokjn.pdf

WOLTERS KLUWER. *Daňari online. Příjmy fyzických osob z jiného podnikání, nezávislého povolání a z autorských práv*. [Online] Praha: Wolters Kluwer, 2006. [19. 1. 2015] Dostupné z: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d2742v3560-uplatnovani-dane-z-prijmu-pausalni-castkou/?search_query=%24issue%3D1145

WOLTERS KLUWER. *Daňari online. Daňové zvýhodnění v roce 2015*. [Online] Praha: Wolters Kluwer, 2014. [23. 1. 2015] Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d48000v59440-danove-zvyhodneni-v-roce-2015/>

Seznam zkratk

DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DZD	Dílčí základ daně
FO	Fyzická osoba
MaxVZ	Maximální vyměřovací základ
MinVZ	Minimální vyměřovací základ
NOZ	Nový občanský zákoník
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SP	Sociální pojištění
SZD	Solidární zvýšení daně
VH	Výsledek hospodaření
VZ	Vyměřovací základ
ZDP	Zákon o daních z příjmů
ZoÚ	Zákon o účetnictví
ZP	Zdravotní pojištění
ŽZ	Živnostenský zákon

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2015

Adéla Vavrošová